

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• F R A M K R I S T M E N N F R A M •

6 2 Å R G A N G

18. D E S E M B E R 1 9 5 0

A V I N N H O L D E T : NR.
GUDS SVAR PÅ VÅR LENGSEL - THOMAS MERTON: 45
DEN HVITE STEN - KATOLSK UNIVERSITETSLIV I
U.S.A. - ET JULESPILL: DET TREDJE BUDSKAP - 48
JESUITTERPARAGRAFEN I GRUNNLOVEN - KATO-
LIKKENE I NORGE - BØKER - NY FREDSPPEL
NESTE NUMMER KOMMER 11. JANUAR 1951.

Jul- og nyttårs-gudstjenester i Oslo:

St. Olavs kirke, Akersv. 1.

Julaften (søndag):
Kl. 7 og 8.15: Messe.
Kl. 9.45: Low Mass (English Sermon).
Kl. 11: Høymesse m. preken.

Julenatt:
Kl. 24: Midnattsmesse — Pontifikalmesse m. preken av biskop Mangers.

1. juledag:
Kl. 8.15 — 8.45 — 9.15: Stille messe.
Kl. 9.45: Low Mass (English Carols).
Kl. 11: Levittmesse m. preken.
Kl. 19: Festandakt.

2. juledag:
Kl. 8.15: Stille messe.
Kl. 9.45: Low Mass (English Carols).
Kl. 11: Norsk dialogm. m. preken.
Ingen aftenandakt.

Nyttårsaften (søndag):
Kl. 7 og 8.15: Stille messe.
Kl. 9.45: Low Mass.
Kl. 11: Høymesse m. preken.
Kl. 19: Pontifikalandakt m. preken av biskop Mangers.

1. nyttårsdag:
Menighetens månedlige bededag.
Kl. 8.15: Stille messe.
Kl. 9.45: Low Mass (English Carols).
Kl. 11: Høymesse m. preken.
Kl. 16—19: Utstilling av Alterets helige sakrament.
Kl. 19: Andakt.

Søndag 7. januar:
Herrens Åpenbaringsfest.
Kl. 7: Messe.
Kl. 8.15: Levittmesse.
Kl. 9.45: Low Mass (English Carols).
Kl. 11: Messe m. preken.
Kl. 19: Kompletorium.

St. Hallvards kirke, Urtegt. 1.

Julenatt kl. 24: Midnattsmesse med preken.

1. juledag:
Kl. 8: Stille messe.
Kl. 10.30: Høymesse m. preken.
Kl. 17: Festandakt.

2. juledag:
Kl. 8: Stille messe.
Kl. 10.30: Høymesse m. preken.
Ingen aftenandakt.

1. nyttårsdag:

Kl. 8: Sangmesse m. preken.
Kl. 10.30: Høymesse m. preken.
Ingen aftenandakt.

St. Dominikus kirke, Neuberggt. 15.

Julenatt kl. 24: Midnattsmesse.

1. juledag:
Kl. 8.15: Stille messe.
Kl. 10.30: Høymesse m. preken.
Kl. 18: Kompletorium og sakramentsandakt.

2. juledag:
Gudstjenester som på søndagene.

Grefsen kapell, Glads veg 23.

1. juledag:
Kl. 6.30: Stille messe.
Kl. 9.30: Norsk sangmesse.

2. juledag:
Kl. 9.30: Sangmesse.

1. nyttårsdag:
Kl. 9.30: Sangmesse.

Jesu Hjerter kapell, Nyv. 17, Stabekk.

Julenatt kl. 24: Midnattsmesse m. preken.

1. juledag:
Kl. 10.15: Messe.
Kl. 10.45: Høymesse m. preken.
Kl. 17.45: Festandakt.

2. juledag:
Kl. 9.05: Messe og sakr. andakt.

Nyttårsdag:
Kl. 9.05: Stille messe.
Kl. 10.45: Høymesse m. preken og takkeandakt.

Vår Frue Villas kapell, Montebello.

Julenatt:
Kl. 0.00: Midnattsmesse. Deretter II. Julemesse.

1. juledag:
Kl. 9: Høymesse m. preken.
Kl. 16.30: Aftengudstjeneste.

2. juledag:
Kl. 8.30: Høymesse m. preken.
Kl. 16.30: Aftengudstjeneste.

ST. SUNNIVA SKOLE, OSLO

Juleforestillingen

finner sted

tirsdag 19/12. kl. 19.

Entré: Voksne kr. 2.—

Barn kr. 1.—

Blir gjentatt

søndag 7/1. 1951 kl. 19.30

tirsdag 9/1. kl. 19.

fredag 12/1. kl. 19.

N. K. K. F.

G L E M

ikke å kjøpe våre julekort for 1950

MARIAKONGREASJONEN, OSLO.

Onsdag 3. januar 1951.
Andakt i St. Josefs kapell kl. 19.30.
Julemøte i foreningslokalet med kåseri.

Styret.

Liturgisk kalender:

JULAFTEN, SØNDAG 24. DESEMBER: Vigiliemessen. Ep. Rom. 1, 1—6. Ev. Matt. 1, 18—21.

1. JULEDAG: I. messe; Ep. Tit. 2, 11—15. Ev. Luk. 2, 1—14. II. messe; Ep. Tit. 3, 4—7. Ev. Luk. 2, 15—20. III. messe; Ep. Hebr. 1, 1—12. Ev. Joh. 1, 1—14.

2. JULEDAG (tirsdag): Stefan, Kirkens første martyr. Onsdag: Johannes, apost., ev. Torsdag: De uskyldige barn, martyrer. Fredag: Tomas, bisk., mart. Lørdag: 6. dag i juleoktaven.

NYTTÅRSAFTEN, SØNDAG 31. DESEMBER: Søndag i juleoktaven. Ep. Gal. 4, 1—7. Ev. Luk. 2, 33—40. Mandag (2. nyttårsdag): Kristi omskjæring. Ep. Tit. 2, 11—15. Ev. Luk. 2, 21. Tirsdag: Jesu navnefest. Ep. Ap. Gj. 4, 8—12. Ev. Luk. 2, 21 Onsdag: Oktavfest for evang. Johannes. Torsdag: Okt. for de uskyldige barns minnedag. Fredag: Vigilien til Herrens Åpenbaringsfest. Lørdag: Herrens Åpenbaringsfest (Epifani, «Hellig-trekonger»).

SØNDAG 7. JANUAR: Feiring av Herrens Åpenbaringsfest. Ep. Is. 60, 1—6. Ev. 2, 1—12. Mandag, tirsdag, onsdag, torsdag, fredag og lørdag: Oktavdager til Herrens Åpenbaringsfest.

OBS.! Da julaften faller på en søndag, viker abstinensbudet. Fra og med 2. juledag opphører de lukkede tider. På 2. juledag og 2. nyttårsdag er ikke messeplikt.

ST. OLAV

Redaktør:

Dr. theol. I. Hansteen Knudsen.
Telefon 42 37 43. Akersv. 5, Oslo.

Redaksjon og ekspedisjon:
Akersv. 5 I. Telefon 42 37 43.

St. Olavs eksp. og forlag: 9.30—16,
unntatt mandag. Lørdag: 9.30—13.
Utbetalinger kun tirsdag kl. 13—14.

Abonnementspris: Kr. 3.00 pr. kvar-
tal, for utlandet + avisporto.

Abonnement tegnes i ekspedisjonen
og på ethvert postkontor.

Annonser må være innsendt innen
onsdag aften.

ST·OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT

62. ÅRGANG

18. DESEMBER 1950

NR. 45-48

Guds svar på vår lengsel

Av dominikanerpater A. Raulin.

Så, var det bare det Gud hadde å sende oss? Et spebarn i en krybbe? En skulle tro at Han drev gjøn med oss. Alt det som profetene har skrevet om Messias-kongen, var det virkelig med henblikk på dette guttebarnet som ville dø av kulde hvis ikke tilfeldigvis en okse lå der og åndet på ham? Og alle disse heltene som Hebræerbrevet i sitt 11. kapitel lovpriser for deres tro, alle de som i det gamle Testamente ble spent på pinebenken, som tålte spott og hudflengning, lenker og fengsel, som ble stenet, gjennomsaget, fristet, henrettet med sverd, alle som vandret om i saue- og geiteskinn i ørkener og i fjell, og levde i jordhuler, fordi de ventet på den kongen Gud hadde lovet sitt folk, var det virkelig for dette hjelpeløse barnets skyld at de ble pint ihjel? Hvis det bare var det Gud forbeholdt oss, var det ikke da bedre at Han hadde beholdt dette barnet for seg selv? Vi har nok av barn på jorden som hverken har mat eller varme. —

Husker dere Naaman, den spedalske minister hos den syriske konge som annen Kongebok forteller om? Han hadde også satt sitt håp til Israels Gud. Han var til og med selv kommet for å bli helbredet av profeten. Han var rikelig utstyrt med gaver og håpet for denne pris å kunne få oppleve et riktig storslagent mirakel. Og så hører han at det eneste han har å gjøre er å bade seg syv ganger i Jordan. Han blir dypt forarget, skuffet. Er det mulig at den allmektige Gud bruker et så enfoldig middel?

*

Vi mennesker er uforbederlige! Vil vi da aldri kunne forstå at Gud har en forkjærlighet for de enkleste midler? Enten det nå er Jordans eller dåpens vann, manna i ørkenen eller et stykke brød

i Messen, krybben til et sutrende barn eller middel-mådigheten hos mange av Hans prester, overalt finner vi en anstøtssten i det at Gud bruker fattigslige redskaper. Og nå klager vi: Hva hadde vi ikke ventet av Gud? Våre forhåpninger var grenseløse, og se, her har vi Guds «hånlige» svar!

Hvor sene er vi ikke til å forstå! I virkeligheten overgår det Gud gir oss i denne uanselige skikkelsen alt det som vi i vår vildeste fantasi ville ha kunnet drømme om. Vi ventet på en stor Messias, sier vi, og se det vi har fått: Et spebarn i et mattrau! Ja, men dette barnet er Guds énbårne Sønn, og har det noen gang vært en jøde til som ventet et *slikt* svar fra Gud? I vår naivitet innbiller vi oss at våre lengsler er grenseløse og Guds svar bare en delvis oppfyllelse av dem. Hvor blinde er vi ikke! Vi ser krybben og halmen, kulden og fattigdommen, og overser Guds egen Sønn som blir gitt oss. Vi ser Kirkens menneskelige side og overser at den er Guds store gave til menneskene, Kristi eget legeme. Vi tror oppriktig at Gud bare oppfyller en brøkdell av menneskenes vidstrakte ønsker. Hva venter de ikke av en Kirke som Gud selv innstifter? Og se, den blir forfulgt, foraktet, baktalt. — Vel! La oss anta at Gud fra i morgen av vil oppfylle alle menneskelige ønsker, men lar være å ta noe initiativ selv. For et kaos! Menneskenes ønsker er en bunt motsigende krav. Og ikke nok med det: Det ville vise seg at vårt liv ville bli uhyre banalt, uten dybde. For vår fantasi er banal og vårt hjerte trangt.

Dersom Gud ikke alltid bønnhører oss slik som vi selv vil det, er det fordi Han har større og mer vidtspennende planer. La oss ikke klage om vi oppdager at Gud bare sender et spebarn til et folk som i år-

Alberto Rosati: Maria og Jesubarnet.
(Litografi, Holmsbu 1950).

hundereder har drømt om en seierrik konge. Men la oss gå nærmere og oppdage hvem dette spebarn er. Da vil våre eventyrkonger smelte som dugg for solen. Slik er det alltid. De nådegaver Gud sender oss, svarer dårlig til våre romantiske, episke, eventyrlige fantasier. De er så menneskelige, beskjedne, dagligdagse. De har lett for å skuffe oss. Men den som ser inn i mysteriet, oppdager at de bare er så menneskelige fordi de er guddommelige. Og den som har forstått det, kan ikke annet enn å falle på kne i stille tilbedelse, full av takknemlighet overfor den Gud som alltid overgår lengslen og ønskene hos dem som i likhet med hyrdene og vismennene, kjenner Ham igjen i krybbens ydmykhet.

A. Raulin, O. P.

ST. OLAV ønsker alle sine lesere en gledelig jul, og takker for all støtte og interesse i Det hellige år 1950.

★ DET T

Et julespill i tre bilder.

Av sogneprest E. Laudy.

Personer:
FORTELLEREN.

Første bilde: SAKARIAS, jødisk prest.
SAMUEL } tempeltjenere.
JONATHAN }
ENGELEN GABRIEL.

Annet bilde: JOAKIM.
ANNA.
MARIA, deres datter.
ENGELEN GABRIEL.

Tredje bilde: BARUK }
JETRO } hyrder.
SILAS }
ENGELEN GABRIEL.

Scener:

Første bilde: Et rom i templet.

Annet bilde: Et rom i Nasaret.

Tredje bilde: Betlehems marker.

Første bilde.

Budskapet til Sakarias.

(Før teppet går opp: orgelpreludium bak scenen. Orgelspillet fortsetter dempet, mens følgende blir resitert bak scenen:)

FORTELLEREN

«I de dager da Herodes var konge i Judea, var det en prest som het Sakarias. Hans hustru het Elisabet. De var begge rettferdige for Gud. De hadde ikke barn og var begge i høy alder. Så hendte det en dag at Sakarias gjorde prestedtjeneste i Herrens tempel og bar fram røkelsesofferet. Og hele folkemengden ba utenfor, mens offeret ble båret fram.»

Teppet opp for første bilde: et rom i templet. Dør til høyre og til venstre. Røkelsesalter i midten. Brennende syvarmet lysestake. Aften.

SAKARIAS

(står midt på scenen bak røkelsesalteret og strør virak på ilden)

La nå min bønn til deg, å Herre, stige opp og fram til ditt åsyn, slik som denne røkelse . . . Til deg, Gud Sabaoth, jeg løfter mine hender til aftenoffer nå . . .

(faller på kne)

Å, Herre, Herre Gud, hvor ofte har jeg nå forgjeves bønnfalt deg: skjenk meg en sønn som prise kan ditt åsyn! Forgjeves har jeg bedt! Du lukker dine ører! Elisabet og jeg skal snart gå inn i døden, men uten sønn som glad kan skue Herrens frelse . . . Hård er du, Gud . . .!

ENGELEN GABRIEL

(opp fra høyre)

Guds fred! Så hør nå, Sakarias!

SAKARIAS

(forskrekket, holder hendene for øynene)

Å, Herre, spar meg . . .

REDJE BUDSKAP ★

GABRIEL

Hør på Herrens høye bud! Vær ikke redd! Din bønn er hørt! Et lite barn skal glede dere to i deres høye alder! Johannes blir hans navn! Slik skal du kalle ham!

SAKARIAS

(forvirret)

Johannes . . . ?

GABRIEL

. . . blir hans navn! Og han skal være stor for Herren Sabaoth!

SAKARIAS

(hvisker)

Kan dette være sant . . . ? Jeg tror det er en drøm, et usselt synsbedrag . . . Hvordan kan dette skje? . . . Nei, det . . . er ikke sant . . .

GABRIEL

Du vantro prest! Så hør: Jeg heter Gabriel, og jeg er sendt fra Gud med dette glade budskap!

SAKARIAS

(avvergende)

Nei! Nei! Gå bort fra meg . . . En sønn . . . til meg? Umulig! . . .

GABRIEL

Fordi du ikke tror på Herrens sanne ord, skal du være stum . . .

(Sakarias utstøter et skrik)

. . . fra nå av til d e t skjer som Han har sagt! Farvel!

(forsvinner)

(Sakarias famler omkring som i blinde, griper seg til strupen og faller på gulvet, hvor han blir liggende utstrakt. Etter en liten pause:)

SAMUEL

(bak scenen)

Det tar lang tid i kveld før offeret er ferdig! I templets forgård blir nå folket utålmodig, for presten nøler med velsignelsen for natten. Si, hvem har tjeneste?

JONATHAN

(bak scenen)

Den gamle Sakarias! Han gikk her inn nå nettopp!

SAMUEL

Han er vel ikke syk? Han er en gammel mann. Kom, la oss gå og se!

(ser inn i rommet og hvisker forferdet:)

I Herrens navn! . . . Besvimt? . . .

(vinker på Jonathan)

JONATHAN

Han er vel ikke død . . . ?

(de bøyer seg begge over Sakarias)

SAMUEL

Nei! Gud skje lov og takk! Hans hjerte slår ennå!

(rister i Sakarias og roper:)

Herre, våkn opp!

(til Jonathan:)

Han åpner øynene!

JONATHAN

Nå er han snart seg selv og gir velsignelsen. La meg nå kunngjøre for folket at det venter en stund!

(ut t. venstre)

SAMUEL

(til Sakarias)

Min venn, snart er du atter bra!

JONATHAN

(bak scenen, roper:)

Tålmodighet, Guds folk! Vår prest ble utilpass! Nå er han frisk igjen og gir velsignelsen!

(ved de siste ordene rister Sakarias heftig på hodet)

SAMUEL

Går det litt bedre nå? Det var vel kanskje luften . . . Men . . . hvorfor er du så taus . . . ?

JONATHAN

(tilbake)

Se, nå er alt i orden! Gi nå velsignelsen! Du stirrer slik på meg . . . ? Hva er det . . . ?

SAMUEL

(urolig)

Herre, svar!

JONATHAN

Se! Folket står og venter!

SAMUEL

(engstelig)

Hva har det hendt deg . . . ? Svar!

JONATHAN

(forskrekket)

Han rister kun på hodet!

SAMUEL

Men, herre, er du stum . . . ?

JONATHAN

(forferdet)

Å, Gud! Han nikker: ja! . . . Å, for en ulykke!

(går ut, til folket:)

Gå alle rolig hjem uten velsignelse! For presten er blitt stum!

(Imens har Samuel hjulpet Sakarias ut t. høyre.)

Teppe.

Annet bilde.

Budskapet til Maria.

(Før teppet går opp: orgelpreludium som fortsetter dempet, mens følgende bli resitert bak scenen:)

FORTELLEREN

«I en by i Galilea som heter Nasaret, bodde en jomfru, datter til Joakim og Anna. Jomfruen het Maria. Hun var forlovet med en mann som het Josef.»

(Teppet går opp for annet bilde: et rom i Joakims hus. Dør t. h. og t. v., noen lave krakker, en orientalsk krukke med blomster. T. h. en brennende lysestake. Aften.)

ANNA
(står og roper)

Hvor er du, Joakim?

JOAKIM
(opp fra venstre. Stav i hånden)
Her er jeg, Anna!

ANNA
(forundret)
Skal du gå ut, nå så sent på dagen?

JOAKIM
(stille)
Ja, jeg skal ut litt . . .

ANNA
Hvorhen?

JOAKIM
Til Josef . . .

ANNA
Til Josef?

JOAKIM
Ja. Han kom til meg i dag og spurte om bryllupet var fastsatt for barnet vårt . . .

ANNA
Han er en rettviss mann . . .

JOAKIM
Ja det er sant, så sant som at Maria er rettviss for Guds åsyn . . .
(setter seg, legger armen omkring Annas skulder)
Anna min, det hender underlige ting om dagen . . . som nylig med vår frende Sakarias . . .

ANNA
Han ble jo stum . . .

JOAKIM
(langsomt)
. . . men i hans stumhet taler Guds egen røst . . .

ANNA
(etter en pause)
Elisabet skal få den sønn som Herren lovte skulle komme . . . Hun er nå i den fjerde måned alt . . . Jeg vet det . . .

JOAKIM
(resignert)
Vi fikk aldri noen sønner . . .

ANNA
(mildt bebreidende)
Vi fikk Maria! Er det ikke nok å takke Herren for?

JOAKIM
Jo, men en sønn, han kunne kanskje blitt vårt folks Messias . . . Men . . . Gud sa nei . . . til oss . . .

ANNA
(tankefullt)
Tror du Gud har sagt ja til Sakarias? Tror du at denne sønnen som ble forutsagt av en engel, at han at han

JOAKIM
. . . skal være vår Messias . . . ? Hvem vet? Hvem

vet . . . ? Men én ting vet jeg sikkert: snart skjenker vi Maria bort til Josef . . .

ANNA
(etter et øyeblikks stillhet:)
Send henne inn til meg!
(Joakim ut t. venstre)
(Anna sitter i tanker og hvisker:)

Vi skjenker henne bort til Josef . . . ? Ja, men snarere til Herren . . .

MARIA
(opp fra venstre)
Her er jeg, mor.

ANNA
Kom og sett deg her, Maria. Jeg vil så gjerne tale med deg . . . Hør: Snart er du voksen og gifteferdig . . .

MARIA
(blygt)
Jeg vet det, mor.

ANNA
Og Herren har vært nådig. Vel fikk vi ingen sønn, som kanskje selv en Frelser kunne bli for Israel eller stamfar for vårt folks Forløser.

(ømt og varmt)
Men dag for dag jeg takker Gud for deg som er en trøst for meg og Joakim . . .
(stryker henne kjærlig over håret)

MARIA
A, mor, si ikke slikt . . .

ANNA
Det er jo sant, og sannhet skader ikke ydmykheten. Og Gud gav deg et ydmykt sinn.

MARIA
Jeg vil i all ting være Herrens tjenerinne . . . Slik har du lært meg . . .

ANNA
Ja, mitt barn, men hør: Hva synes du om Josef, tømmermannen?

MARIA
(langsomt)
Hans sinn er rent . . . Hans hånd er sterk og trygg . . . Jeg elsker ham . . .

ANNA
(glad)
Så vil du bli hans hustru? Det gleder far og meg!

MARIA
(inderlig, henført)
Hans hustru . . . ? Ja! En brud for ham som verner om min renhet, fordi han selv er ren . . .
(etter en pause:)

Forstår du, mor . . . ?
ANNA
(grublende)
Forstår . . . ? Forstår . . . ? Jeg vet iallfall ett: Guds forsyn velger deg til store ting . . . Men hva? Og hvordan? Det er skjult for meg! Forstå det . . . ? Nei, det gjør jeg ikke, men jeg tror! Jeg tror!

MARIA

Takk, mor, ditt hjerte fatter det øyet ikke ser!

ANNA

(stille, resignert)

Jeg tror på Herren og på Hans plan med deg . . .
(reiser seg — går ut.)

MARIA

(har også reist seg og ser etter henne:)

Å, Gud, min Gud! Der gikk hun med et smil, den sterke kvinne . . . Om hjertet hennes blør, hun tier stille . . . Hun lengter etter barnebarn . . . og jeg kan ikke stille morens tause lengsel, for Du vil ha meg helt for deg alene . . .

(kaster seg på kne. Liten pause)

Jeg venter på ditt bud, min Gud! Jeg venter, jeg venter Israels og min Forløser! . . . Å . . .!

(hun ser plutselig:)

ENGELÉN GABRIEL

Hill deg, full av nåde, Herren er med deg, velsignede blant alle kvinner!

MARIA

(forvirret)

Velsignede blant kvinner . . .? Hva er dette . . .?

GABRIEL

Vær ikke redd, Maria, for du skal bli mor og få en Sønn . . .

MARIA

(glad, forvirret)

Bli mor . . . allikevel . . .? Og få en Sønn . . .? Og mor et barnebarn . . .?

GABRIEL

En Sønn! Ham skal du gi det navnet: Jesus!

MARIA

(inderlig)

Og Jesus blir hans navn? Hvor vakkert: Jesus . . .
Min Jesus . . .

(ømt)

(så, plutselig helt forvirret:)

Men . . . et barn . . .? Og jeg . . . og Josef . . .?

GABRIEL

Guds And skal bli hans far: Han er Guds Sønn!

MARIA

Guds egen Sønn . . . og min . . .?

(slår hendene overveldet foran ansiktet og hvisker:)

Å, Herre . . . Herre . . .

(Hun ligger nå utstrakt foran engelen.)

GABRIEL

(langsomt)

Hva er ditt svar? Vil du at dette skjer? Gud venter!
K a n H a n k o m m e ?

MARIA

(reiser seg i knelende stilling og sier etter en liten pause, stille:)

Se, jeg er min Herres tjenerinne! La det skje som du har sagt!

GABRIEL

Det skje da! Alleluja!

T e p p e .

TREDJE BILDE

Budskapet til hyrdene.

(Før teppet går opp: jule-preludium som fortsetter under følgende tekst resitert:)

FORTELLEREN

«Det hendte i de dager at keiser Augustus sendte ut en befaling om at all verden skulle skrives inn i manntall. Det var Kvirinius, landshøvdingen i Syria, som sto for denne første innskrivningen. Og alle gikk for å la seg skrive inn, hver i sin by. Også Josef dro fra Galilea, fra bven Nasaret opp til Judea, til Davids by som kalles Betlehem, fordi han var av Davids hus og ætt, og lot seg skrive inn sammen med Maria, sin hustru, som skulle bli mor. Og det var noen hyrder i nærheten som våket og passet hjorden sin om natten.»

(Teppet opp for tredje bilde: Betlehems marker, Brennende leirbål, over den en sotet kasserolle. Natt. Jetro sitter alene ved bålet, etter en kort pause inn fra venstre:)

BARUK

(gråhåret, langt skjegg)

Er Silas ikke kommet ennå?

JETRO

Nei! Han sa han skulle lete etter sauene som kom seg bort i går . . .

BARUK

(setter seg)

Ja ja, den gutten, han har et hjerte rent som gull for dyrene . . .

JETRO

. . . og likedan for folk . . . Han tåler ikke at noen har det vondt . . .

BARUK

Ja, det er sant . . . Men jamen er jeg engstelig for gutten . . . Det er jo midnatt snart . . .

(etter en kort pause:)

Er suppen ferdig?

JETRO

(reiser seg)

Nå skal jeg se . . . Ja vel, den kan spises nå . . . Og godt er det å få litt varmt i kroppen i denne kulde . . .

BARUK

Ja, men først se etter om ikke Silas kommer snart.

JETRO

(ut t. venstre, roper:)

Du, Silas! Hei, Silas! Silas!

(inn igjen:)

Nei! Jeg ser ham ikke. Han har vel gått helt ned til Betlehem.

(Jetro tar kasserollen. Begge spiser i taushet.)

BARUK

Det er så underlig i natt . . .

JETRO

Hva er da så underlig?

BARUK

Altsammen . . . Ja, jeg tror det kommer til å hende noe . . .

(Plutselig høres langt borte noen som synger. Se sangen neste side.)

JETRO

Vær stille . . . hva var det for en låt? Jo! Silas' stemme!

SILAS

(synger, lyden kommer først langt borte fra, blir etter hvert sterkere:)

En li-len sau-e-gje-ter, en gutt fra Bet-le-hem, han
går i natt og le-ter, hans sau kom ik-ke hjem. Han
le-ter, men han fin-ner ei, for sau-en hans den gikk sin vei. En
li-ten sau-e-gje-ter han kom-mer tom, hendt hjem.

En liten sauegjeter,
en gutt fra Betlehem,
han går i natt og leter
og bringer lykken hjem.
For det han søkte fant han ei:
han fant Guds godhet på sin vei.
En liten sauegjeter
han bringer lykken hjem . . .

JETRO

Der kommer han! God aften, du!

SILAS

(opp fra venstre)

God aften! Jeg fryser! . . .

BARUK

Sett deg her ved bålet, gutt! Og, — fant du sauene?

SILAS

(setter seg)

Nei, jeg tror at bjørnen har tatt den sauene, eller kanskje ulven . . . I går natt ulte ulvene i fjellet . . .

BARUK

(ler)

. . . og skremte livet av deg, kan jeg tenke . . . Den tid er nok forbi, da David her gikk løs på løver . . .

SILAS

(frydefullt)

. . . og på Goliath!

JETRO

(bitter)

Ja, da begynte Juda's storhetstid! Det er nok lenge siden . . . Nå er vi et slavefolk for Roma . . .

SILAS

Ja, som nå med denne folketelling . . .!

BARUK

Betlehem er overfylt, og det på vinterstiden . . .

JETRO

Jeg var i dag i byen, og det kryr av folk der inne . . .

SILAS

. . . og jeg så en mann, han kom nok langveisfra, han, med sin kone, en pike nesten, ung og vakker var hun . . .

JETRO

Jeg så dem også jeg, og det var synd, så trette som de var, især da kvinnen . . . Men neimen om de fikk et sted å sove! Å nei! De var nok fattigfolk . . . som vi!

SILAS

(forsiktig)

Jeg snakket litt med mannen, jeg . . . Jeg sa . . .

BARUK

Hva sa du?

SILAS

(engstelig)

Baruk, bli nå ikke sint, men . . .

BARUK

Snakk ut da, gutt! Hva sa du?

SILAS

Jo, du skjønner, de var så trette, og hun var så god, den unge kvinnen . . . Ja, så sa jeg da at hvis de ikke fikk noe sted å bo, så kunne de jo gå til . . . stallen din, den står jo tom allikevel . . .

BARUK

Og . . . gikk de?

SILAS

De gikk . . . og jeg gikk med . . .

BARUK

Gikk du med dem til stallen . . .?

SILAS

Ja, og derfor kom jeg nå så sent til dere . . . For jeg måtte vise dem veien, Baruk . . . Har jeg gjort noe galt?

BARUK

(beveget)

Nei, gutten min . . . Nei, det var pent av deg!

(etter en kort pause:)

Og hør nå, venner! Tenk om alle gjorde som Silas her, og viste kjærlighet mot nesten sin — da ville verden bli litt av et paradys! — Et slavefolk . . . ja vel, det er vi! Men et utvalgt folk, det er vi også — for vi vet jo at en Frelser en gang vil bli født for oss som barn av folket vårt . . .

JETRO

(spottende)

Ja vel! Men . . . når???

(I samme øyeblikk kommer engelen Gabriel til syne. Silas ser ham først, peker og roper:)

SILAS

Se! Jetro, . . . se . . .!

BARUK

(Jetro reiser seg forskrekket, Baruk faller på kne og hvisker:)

Å, Gud! Å, Gud! Hva nå . . .?

GABRIEL

(langsomt)

Vær ikke redd! Det er det tredje budskap! Det første brakte jeg til Sakarias. Det annet bar jeg fram til Nasaret. Det tredje er til dere, fattigfolk . . . En glede, stor som himmelen og jorden, beredes nå for dere og for alle: I denne natt ble født i Davids by en Frelser! Han er Kristus, Herren! Se: et tegn for dere er: Et barn i svøp som ligger i en krybbe . . .

BARUK

(sterkt beveget)

. . . i min stall!

(Teppe).

Forfatteren

Den hvite sten

Av Thomas Merton.

«Dåpen er bare begynnelsen til omvendelsen.»

Av egen erfaring vet jeg at dåpen ikke var avslutningen, men bare begynnelsen til min omvendelse. Jeg ble døpt for elleve år siden. Jeg gikk til døpefonten og søkte hva folk flest søker der: tro, sannhet, liv og fred. Alt dette fant jeg første dagen; likevel har jeg fortsatt å søke og fortsatt å finne. Og det holder jeg på med daglig. Det skjer nå med større iver, men også med større ro. Gleden ved å oppdage blir dypere og vesentligere for hver dag som går.

Troen, Guds kjærlighet, lyset ved Guds nærvær, følelsen av rik og levende åndelig forening med mine brødre i Gud vokser og utvider seg med livets alminnelige gleder og lidelser. Du har ikke alltid følelsen av at du kommer noen vei, og likevel — denne utvidelse og fordypning pågår uavbrutt. Livet til en kristen som gjør hva han kan for å utvikle sitt kristne liv, blir hver dag fylt av større klarhet og dypere innsikt. Jeg understreker: livet til en kristen som gjør hva han kan. Mange kristne hindrer veksten i sitt indre liv ved å la seg trykke ned av følelsen av ikke å være i stand til å gjøre det de ikke kan. En av kristenlivets store hemmeligheter er den fredfylte ydmykhet som setter sin lit til Gud med hensyn til resultatene, og som ikke lar seg foruroelige av de mange feiltrin som skyldes menneskelig svakhet.

Hva min omvendelse angår, har jeg fortalt om den temmelig inngående på annet sted. Det er ingen grunn til å gjenta noe av det her; jeg vil bare ha sagt at jeg forsøkte de fleste av de utveier det moderne menneske ser som løsninger på sine problemer — før jeg ble katolikk. Jeg fant dem utilstrekkelige, mangelfulle. Jeg hadde litt kjennskap til en kunstners og en intellektuells liv, da min far var kunstner, og jeg selv hadde fått en oppdragelse som hadde utviklet mine intellektuelle evner.

Jeg hadde besøkt skoler og universiteter i De forente stater, Frankrike og England. Etter et år ved Cambridge kom jeg til Columbia for så å begynne å lære fra meg og skrive. Så langt var jeg kommet, da jeg endelig fant veien til den lille Corpus Christi-kirken ved 121. gate i nærheten av Broadway.

I mellomtiden hadde jeg forsøkt å bygge opp en egen livsfilosofi på fire forskjellige fundament. Jeg begynte med en enkel, ateistisk hedonisme (læren om nytelsen) — en fantasifull betegnelse på et liv i absolutt selvishet. Ikke å tro på noe, ha det så bra som mulig, tilfredsstill sine lyster uten å krenke medmenneskene for meget. Dette var det min generasjon så som livets mening, da den sto på terskelen inn til manndommens gjerning og betraktet de eldres samfunn. For å gi dette ubestemmelige og irrasjonelle system en intellektuell reisning stivet jeg det

opp med bruddstykker jeg hadde samlet ved en overfladisk lesning av Freud og Jung.

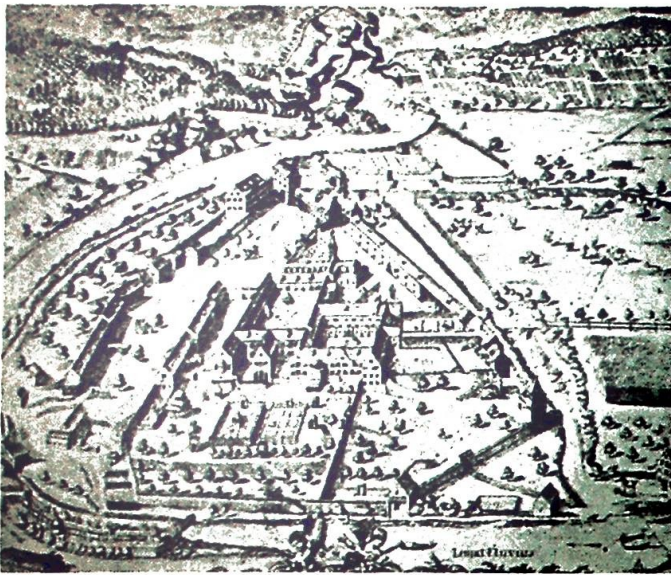
Grunnen til at man henga seg til denne selvtilfredsstillelse var at man trodde at mental sunnhet avhang av at sinnet ikke ble en floke av fortrenge komplekser. Dette gjorde meg altfor opptatt av meg selv. For å komme i kontakt med verden utenfor meg selv og også for å hevne den avsmak jeg følte for meg selv, ble jeg kommunistisk sympatisør og veltet alle mine synder over på borgerskapets rygg. En tid følte jeg meg tilfreds med dette, men denne tilstand varte ikke lenge. Den uordentlige og forsakte kommunismen ved Columbia universitet tiltalte meg ikke i lengden, og det var vanskelig for meg å la slagordenes besvergelsesformularer erstatte tenkningen. Da det ble klart for meg at parti-linjens prinsipplose opportuniste ikke hadde noe annet mål enn å fremme interessene til dem som satt med makten i partiet, ga jeg kommunismen på båten. Den hadde fylt meg med avsmak og avsky.

Så forsøkte jeg å vende tilbake til min barndoms religion — en uklar protestantisme. Den var for uklar, for vag og svevende. Det jeg ønsket å bygge på var en fast grunn av doktrinær sannhet, og jeg kunne ikke finne en slik grunn. Protestantismen var til de grader subjektiv at hver eneste protestant var isolert i sin egen personlige erfaring, og troen var blitt nesten umeddeleg. Det var nesten umulig å finne ut hva mine protestantiske venner virkelig trodde. Ikke desto mindre ble jeg grepet av elementet av personlig erfaring i religionen; jeg pløyde igjennom det jeg kom over av litteratur om orientalsk mystisisme uten nevneverdig utbytte, bortsett fra at jeg ble overbevist om at mennesket ved å løsrive seg fra skapte ting og ved en dyptgående indre forvandling kunne komme i direkte, erfaringsmessig kontakt med Gud.

Det faktum at Gud kunne eksistere var blitt preget inn i meg av Gilson's *Anden i Middelalderens filosofi*. Og etter at jeg hadde lært en del mer om skolastisk filosofi av Jaques Maritain og ved å lese deler av Thomas av Akvinas filosofiske arbeider, etter at jeg hadde begynt å forstå noe av sjelens natur og liv, fulgte min konversjon helt logisk.

Det intellektuelle grunnlag for min konversjon var ganske enkelt dette: Jeg fant at Gud eksisterte og at Han var kilden til all virkelighet: at Han faktisk var Virkeligheten, Sannheten, Livet selv. Han var ren virkelighet. På den annen side fant jeg at jeg hadde åndsevner som var skapt til å fatte den høyeste og mest fullkomne Sannhet ved en overnaturlig intuisjon, født av kjærlighet, og at jeg hadde en fri vilje som var i stand til å vende alle mine krefter mot denne Sannhet eller bort fra den. Og endelig: da jeg ikke kunne nå denne fullendelse ved egen kraft, hadde jeg ikke noe annet valg enn å bli delaktig i den nåde Kristus hadde vunnet for meg. Derfor lot jeg meg døpe og ble en kristen iallfall i navnet.

Cistersienserkløster.

Det er innlysende at mitt livs historie til den dag jeg ble døpt ikke kan være hele min omvendelses-historie. Min omvendelse pågår fremdeles. Den vil vare livet ut. Fremgangen fører over rekker av tinder og dalfører, men opstigningen skjer normalt, slik at hver forsenkning ligger høyere enn den foregående.

Jeg har sagt at problemet ved kristenlivet ikke er løst ved dåpen alene. Den helliggjørende nåde som lar oss «leve i Kristus», som nærer oss med fruktene av Hans lidelse og utstyrer oss med en del av Hans herlighet, er en gave, et talent som må utvikles videre. Vi må trenge dypere og dypere inn i dette Kristi liv, gi oss mer og mer helt over til nådens mektige og omskapende kraft. Hvorfor? Fordi meningen med våre liv er å bli stadig fruktbarere lemmer på Kristi mystiske legeme.

Vi øker og utdyper vår delaktighet i livet til dette Legeme ved — opplyst og ledet av Den Hellige Ånd — å aktivisere våre sinn og våre viljer. Derfor må vi fortsette å vokse i erkjennelsen av og kjærligheten til Gud og i kjærligheten til våre medmennesker. Styrken i gode, virksomme handlinger må få stadig større makt over oss. Vår tro må bli mer levende i våre liv, helt til hele vår eksistens ikke er annet enn visjon og kjærlighet.

Hva dette betyr i praksis er sammenfattet i et ord som de fleste mennesker er redd for: *askese*.

«Vi står da ikke i gjeld til kjødet slik at vi skal leve etter det. For dersom I lever etter kjødet, skal I dø; men dersom I dreper kjødets gjerninger ved Ånden, da skal I leve.» Vårt guddommelige barneforhold og vår arverett til det guddommelige livs gleder avhenger av vår forening med Kristus som døde for oss på korset. Vi er bare «medarvinger med Ham» — «såfremt vi lever med Ham så vi også kan bli herliggjort med Ham.» «For de som er i Kristus har korsfestet sitt kjød med dets lyster og begjær.»

Grunnen til dette er ikke utelukkende negativ. Bot og spøkelse er ikke pålagt oss bare som straff. Vi glemmer ofte botens medisinske betydning. Vi må tilpasse våre evner en lavere form for liv for litt etter litt å vende dem til et høyere Åndens liv hvor Gud kjennes og elskes som Han er i seg selv og ikke

som Han synes gjenspeilet i Sine skapninger. Askese er noe vesentlig i det kristne liv. Uten selvfornektelse kan vi ikke være Kristi disipler. «Vil noen komme etter meg, da må han fornekte seg selv og ta sitt kors på og følge meg.»

Det tok meg nesten et år å oppdage at det ikke var mulig å leve et liv nøyaktig slik som det leves av ikke-kristne og forbli en kristen, selv om man var aldri så overbevist om kristendommens sannhet. Jeg innrømmer at det er mulig og nødvendig for mange kristne å leve i «verden» med alt det et slikt liv innebærer, men nettopp disse blir nødt til å praktisere den vanskeligste form for askese. Om de vil leve som Kristi sanne lemmer og øve guddommelig innflytelse på de mennesker de er i kontakt med, må de føle seg forpliktet til å utvikle et rikt indre liv i Gud, mektig nok til å kunne klare de krav et tungt arbeide stiller og den stadige kontakt med ting som ville besudle en svakere ånd.

Min egen svakhet overbeviste meg om at jeg burde ta på meg de forpliktelser en høyere stand måtte legge på meg, ikke fordi jeg trodde meg sterk nok til å kunne leve opp til disse krav, men fordi jeg erkjente at de innbefattet særlige hjelpemidler og nådegaver fra Gud. Jeg ble cisterciensermunk i Trappistkløstret i Gethsemani i Kentucky. Gud hadde vært særlig gavmild mot meg. Som en følge av en halvt uttalt erkjennelse av egen hjelpeløshet, kalte Han meg til en av Kirkens strengeste ordener. Og noen år tidligere hadde jeg vært overbevist om at min helbred var for svak til å tåle et alminnelig liv i verden.

Om jeg begynte å meditere over dette mitt annet store skritt i min omvendelse, ville jeg komme til å skrive side opp og side ned og fylle en bok til som kanskje ville kjede alle unntagen meg selv, fordi mysteriet med Guds godhet mot meg er noe som blander meg stadig mer og mer fra dag til dag; jeg ville aldri kunne bli ferdig med å fortelle om hvordan det griper meg.

Kløsterlivet er en eneste ting: å søke Gud. En søken som intensifiseres ved at alt annet er lagt til side. En kristens liv i verden dempes i sin søken etter Guds sannhet ved at det påvirkes av sekundære interesser i den utstrekning de ikke kommer i konflikt med det kristne kall. Men for munken blir Gud hele livets mening. Intet som ikke fører til Gud, intet som ikke forherliger Ham, er av betydning. Munken — og i særdeleshet trappistmunken — er av profesjon kontemplativ. Han er senket ned i og opslukt av den strøm av liv og visjon som er øst ut over verden ved vår guddommelige Frelseres lidelse. Munkens liv er et liv i glødende kjærlighet til Kristus som er «veien, sannheten og livet».

Og likevel: hvor stor nådegave klosterlivet enn er, kan den ikke jevnføres med prestekallets. Kristus har ikke gitt medlemmene av sin Kirke en større nådegave. Ordinasjonen setter et uutslettelig preg på sjelen som identifiserer et menneske med Kristus som prest og offer. Denne nådegave fører dette menneske inn i det dypeste kristenliv, gir det en plass ved alt som er levende virkelighet og forlener det med den kraft som opp til denne dag hemmelighetsfullt har formet historien og som vedvarende

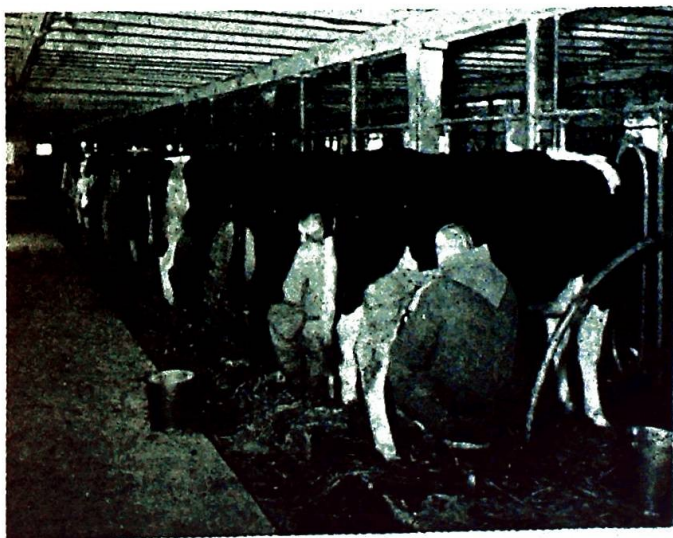
forbereder den endelige åpenbaring av Guds Søns herlighet i Jesus Kristus. Presten holder i sine hender menneskenes Dommer og Frelser. Han uttaler fem ord, og verdens Liv er nærværende på alteret foran ham. Han holder mellom sine fingre det Hjerte som banker dypest i helgenenes hjerter. Han holder alle helgeners liv, han holder Gud selv i sine hender!

Er det overhodet mulig å forestille seg at et menneske som er utrustet med en slik makt fra Gud, ikke blir fullstendig forvandlet ved en slik tjeneste?

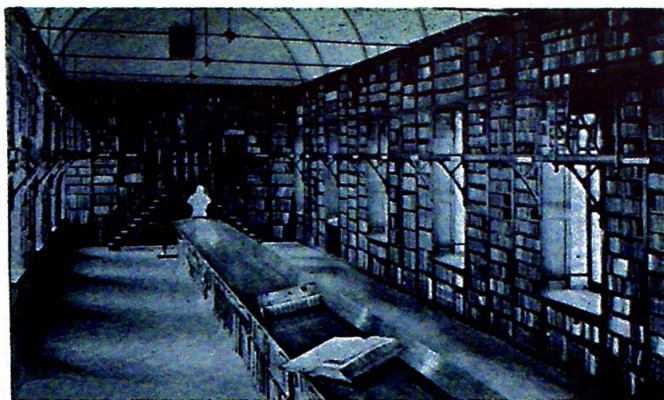
Jeg kan ikke skrive meget om dette tredje og mest rystende skritt i min omvendelse. Virkningene av det er bare så vidt begynt å gå opp for meg, jeg har så vidt begynt å se noe av vidden til den horisont Kristus i min daglige messe har åpnet for meg.

Etter at korsangen ved 4-tiden avslutter tidebønnene som tar til ved halv to-tiden, begir cistercienserprestene seg fra klostrets basilika til sakristiene. Høyt oppe i klokketårnet ringer den lille klokke til messe. Vi tar av oss munkekuttene og ifører oss messeklærne og går hver for oss til de svakt opplyste altrene i sidekapellene. Når vi bøyer oss ved foten av alteret, tar den store offerhandling til. Vi nærmer oss Gud med våre hjerter fylt av salmenes fred; våre sinn er gjennomtrengt av åpenbaringens stille under. Vi legger hostien og kalken frem for Gud og ber om at Han må velsigne offeret.

Vi bøyer oss for den treenige Gud og begynner å lese Canon; inn til selve hjertet i messen trekker vi alle de liv og sjeler som Kristi Hjerte elsker i våre hjerter. Vi trykker dem til Hans Hjerte i våre hjerter og mer enn en gang mens vi leser Canon roper vi til Gud fra dypet i våre hjerter ropet til dem som ennå er splittet og i noen grad skilt fra den hele og fulle forening med de hellige i Kristus. Vi bøyer oss i taushet og holder den tynne, hvite hostie i våre hender. Alt blir lysende og stille. Med en enkelthet og fred som er mektigere enn den sterkeste torden, gir Kristus seg til kjenne gjennom oss og er nærværende på alteret. Hans Ånds kraft synger med oss og Ånden roper ut: «Abba, Fader!» — og ber for oss i oss mer inntrengende og storslagent enn vi er i stand til å fatte.

I fjøset.

Biblioteket.

Det er både vidunderlig og fryktelig å føle ilden fra denne bønn begynne å brenne i de hemmelige dyp i oss selv. Likevel: ved Guds nåde fortæres du ikke og dine hender skjelver ikke når du løfter Kristi legeme og blod og ofrer Ham til Faderens ære og herlighet. Du holdes oppe av forventningen til den siste akt: kommunionen som fullender ofret. Den vidunderlige, rolige angst og smerte som Åndens bønn har fremkalt i ditt hjerte, stilles når du tømmer kommunionens kalk og du føler at du synker inn i Kristi klare fred, den fred som er et Evig Barns fred og troskyldighet.

I en time eller kanskje mer er det så denne fred som ber i deg med en utsigelig styrke. Du begir deg til et dunklere sted i Kirken, du kneler ned bak noe og glemmer for noen tid hvor du er.

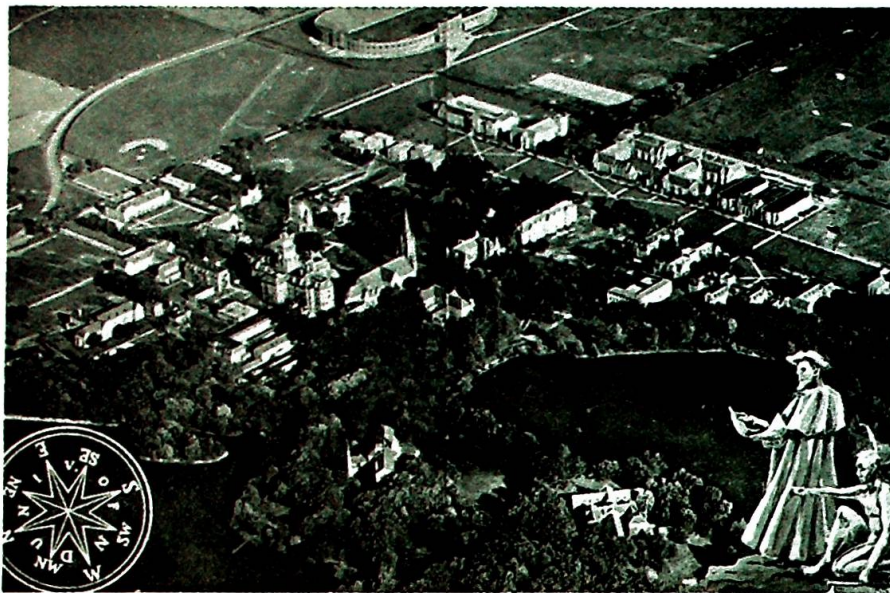
Dag etter dag skjer den samme ytre handling, men alltid med en ny indre mening. Morgen etter morgen går du til det samme svakt opplyste alter, mer mottagelig og fylt av kjærlighet enn du var noensinne før, og forlater det fortaapt i en mer ufattelig storhet enn du har opplevd tidligere. Noen få måneders feiring av messeofferet gjorde meg tommere og fylte meg mer enn syv års klosteraskese.

Jeg brukte å praktisere hva jeg betraktet som grader av bønn. Det var noe jeg mente jeg kunne vise til som «min bønn». Jeg hvilte i den; den fylte meg med stillhet og sødme. Den forekom meg å være noe rikt og vakkert. Nå har jeg ingen egen bønn. Jeg er helt fylt av bønnen til Ham som er allmechtig. Og Hans bønn i meg er noe mer enn bønn, fordi den er et uendelig offer.

Bønnen pleide å stige opp av min sjel som et ønske som løftet meg opp til Gud. Den var mitt ønske, og jeg kunne se hvor den gikk hen og følte meg tilfreds ved det. Nå er bønnen et jordskjelv som splitter fundamentene som min tilværelse er bygget på, og jeg vet ikke hvor den går hen eller hva den virker: noen ganger oppvekker den døde, men bare for å dempe min angst. Og noen ganger kaster den meg for de levende, slik som de første kristne ble kastet for de ville dyr.

Messen har for alltid gjort slutt på hva jeg brukte å verdsette som indre ensomhet. Den har vist meg veien til et høydepunkt av ensomhet jeg aldri hadde drømt om, fordi det som tilsynelatende var det motsatte av den lå utenfor min forestillingsevne. Dette er Kristi ensomhet i Alterets Sakramente. Kristus

ÅNDEN

bak det katolske universitetsliv i U. S. A.

Av Torfin Juell, M. A.

Utsyn over det mønstergyldige Notre-Dame-universitetet, ledet av jesuitter. Grunnleggeren ser utover panoramaet.

To norske katolske studenter, frk. Astrid Knudsen og Torfinn Juell, fikk i 1948 stipendier til studier i Amerika, henholdsvis ved St. Mary's College og University of Notre Dame, Ind. Begge to oppholdt seg i Statene i to år og Torfinn Juell tok Master of Arts-eksamen i engelsk med amerikansk litteratur. Her er en artikkel som han etter redaktørens anmodning har skrevet om noen av sine inntrykk fra Amerika.

i Hostien er alene, ikke fordi Han er fjern og isolert fra alle, men fordi *Han gis til alle, helt og fullt*. Og fordi Han gis til alle, kan Han ikke tilhøre utelukkende en enkelt. Og likevel er Han så ensom at Han helt og holdent kan tilhøre hver enkelt.

«Når kvinnen føder, er hun sorgfull fordi hennes time er kommet; men når hun har født barnet, kommer hun ikke lenger ihu hva hun har lidt av glede over at et menneske er født til verden.»

Kristi mektige verk ville bli fullbyrdet meget hurtigere, om vi var mer villig til å bære smerten av Hans kjærlighet. Er det likevel så merkelig at vi flykter fra den kjærlighet som tilintetgjør oss? Vi må ikke glemme at den tilintetgjør oss bare for å forvandle oss. De ting Guds Ånd krever av oss for å danne det mystiske Legeme av hele Kristus, for at «et menneske må bli født inn i verden», motsier våre egne forestillinger om hellighet som ikke innbefatter offer, fortærelse, forvandling.

Vi verger oss mot nøden fra en kjærlighet som søker å fullkommengjøre oss ved å smelte oss ned i en smeltedigel som fylden utgår av. Men det er bare i Kristus, i hele Kristus, som hver individuell personlighet blir fullkommen.

La oss alle fordype oss i Kirkens store bønn som er konsentrert i offeret av Kristus i messen, og la oss i denne bønn minnes hverandre. La oss be Gud ved Kristus og i harmoni med Hans Ånd gi oss mot til ikke å flykte bort fra Hans kjærlighet, fra Hans ild og fra den guddommelige kjærlighet vi finner i hverandre.

Thomas Merton.

Helt siden Amerika ble oppdaget har dette veldige kontinent i stadig stigende grad vært omfattet med interesse av folk i Europa. I lange tider var det kanskje først og fremst det utforskede, det eventyrlige som fascinerte og lokket. Siden ble Amerika med dets kjempemessige landstrekninger og utviklede resurser et forjettet land for millioner av europeere som i sine hjemland levde i små og trange kår. I dag er verdens øyne mer enn noensinne vendt mot De forente stater, men grunnen er ikke lenger bare nyssgjerrighet eller tanken på materiell vinning. De forente stater står nå vesentlig som den mest betydningsfulle enkeltfaktor i konflikten mellom øst og vest og spørsmålet om Amerikas styrke og svakhet blir derfor et presserende problem for Europas folk og nasjoner.

Det er altså ikke noe rart i at man gjennom aviser, tidsskrifter og bøker forsøker å danne seg et bilde av de resurser De forente stater, og dermed vestens demokratier, har å falle tilbake på. Men altfor ofte glemmer man i disse beregninger at en nasjons styrke ikke utelukkende kan måles på grunnlag av dets materielle resurser. Kampen i dag er i en vesentlig grad en kamp mellom to livssyn og i det lange løp kommer den part til å vinne som bygger på de mest reelle åndelige og kulturelle verdier. Og her er det altså vi må spørre oss selv om «the American way of life», den amerikanske livsholdning, virkelig er et bolverk som vest-demokratiene kan bygge sitt åndelige beredskap på.

Spørsmålet er langt fra enkelt. Det demokratiske ideal står riktignok høyt i De forente stater, men rase-diskriminasjon og slumkvarterer er fremdeles fryktelige realiteter for millioner av amerikanere. Og mens landets konstitusjon uttrykkelig bygger på en levende gudstro, sekulariseringen av samfunns-livet meget langt framskredet og står for alle kristne ledere som et av de største faremomenter i Amerikas utvikling.

Det ville være fullstendig utenfor mitt kompetanseområde å forsøke å analysere denne situasjonen nærmere i sin helhet, men jeg tror det kan være nyttig å ha disse problemene som bakgrunn når jeg nå skal fortelle litt om mine inntrykk av den ka-

tolske kirkes stilling i De forente stater. Til tross for at Kirken med sine 25 millioner medlemmer er en avgjort minoritet, er den jo likevel landets største kristne trossamfunn og skulle således være i stand til å tilføre samfunnet visse åndelige verdier. Spørsmålet er om katolikkene er klar over sitt ansvar og om de er sterke nok til å oppveie materialismens nedbrytende og splittende virkninger.

Jeg innrømmer villig at jeg ikke på noen måte kan besvare selv dette spørsmålet fullstendig. Jeg har jo ikke besøkt på langt nær alle deler av De forente stater, og katolikkens stilling varierer sterkt i de forskjellige statene. Men de 5000 studentene ved University of Notre Dame, der jeg studerte i to år, representerte faktisk hver eneste stat i landet og universitetet sørget dessuten for å bringe inn foredragsholdere og professorer slik at man ikke stivnet til i ensidig isolasjon. Man skulle med andre ord med temmelig stor nøyaktighet kunne måle Kirkens liv i De forente stater på grunnlag av livet ved et slikt universitet.

Det er ikke nødvendig her å komme inn på universitetets materielle og rent akademiske sider. Det er nok å si at Notre Dame, etter en beskjeden begynnelse for hundre år siden, nå er en fullt moderne utstyrt læreanstalt som gir eksamener anerkjent som likeverdige med de fleste andre amerikanske universiteters. Dertil kommer selvfølgelig det faktum at undervisningen, på grunnlag av Kirkens lære, er mere integrert enn den en får ved ikke-katolske universiteter. Men vil en virkelig måle dybden av studentenes katolske liv, må en gå utenom den rent faglige rammen og se på studentenes åndelige og kulturelle nivå.

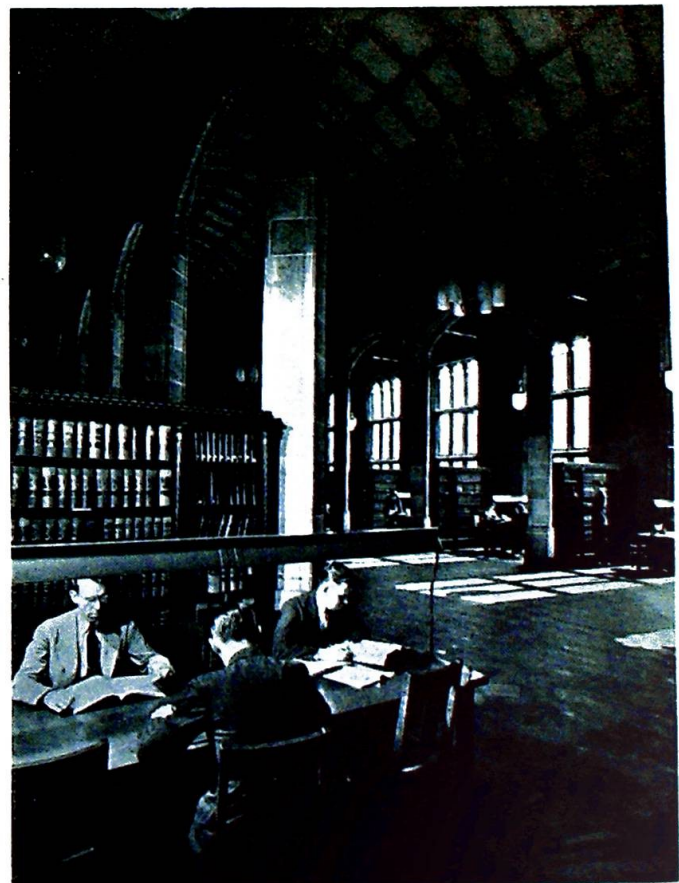
Notre Dame er blitt kalt *Alterets Sakraments Universitet*. Og ikke uten grunn. Foruten den store universitetskirken er der et kapell i hver eneste av de 10—15 store sovesalsbygningene og i hvert kapell leses der tre messer daglig. Dessuten utdeles Den hellige kommunion utenom messen fra kl. 6—12 hver dag i to kapeller. Der er ingen «messetvang» — universitetet har flere hundrede ikke-katolske studenter — men tusenvis av studenter går til messe og kommunion hver dag, og om søndagene er det et gripende syn å se at nesten alle går fram til kommunionbenken i universitetskirken til fromessen eller til høymessen. Dermed skal ikke være sagt at der ikke kan være mange vane-katolikker og minimumsmennesker blant studentene, men jeg tror å kunne si at alt dette tyder på en stor prosent våkne og ansvarsbevisste katolikker blant disse unge legfolkene.

På samme måte er det innenfor alle andre områder av tros livet. Der er ikke en side av Kirkens liv som ikke blir omfattet med glødende interesse og begeistring av en gruppe studenter. På liturgiens område har en liturgiklubben som driver en intens virksomhet for å utvide studentenes kjennskap til Kirkens offisielle bønneliv. Gregoriansk sang, felles breviar — bønn og forberedelse til søndagsmessen går inn som faste ledd i programmet. Andre grupper arrangerer felles rosenkransbønn, retretter og novener.

Alle disse arrangementene blir tilrettelagt i samarbeide med tredje-ordenene og de katolske aksjons-

gruppene som arbeider blant studentene. Men disse har egne programmer og arbeidsfelter. En stadig rekke av møter med foredrag og diskusjoner gir studentene anledning til å sette seg inn i de problemer som vil møte dem når de forlater universitetet. Og universitetsledelsen trer her ofte støttende til ved å innby kjente kapasiteter på de forskjellige felter til å holde foredrag for studentene. I løpet av de to årene ved Notre Dame hørte jeg folk som Jacques Maritain, Donald Atwater, Bruce Marshall, Graham Greene, Evelyn Waugh, Clair Booth Luce og Carol Jackson for bare å nevne noen få navn. I tillegg til dette kommer så alle de såkalte «forums» der studenter, professorer og innbudte autoriteter diskuterer ting som fagorganisasjonene, helsetilsynet, undervisningsvesenet osv. Alt i alt må en si at Notre Dame gir et levende katolsk miljø, et som har muligheter for å skape aktive, glødende katolikker.

Noen vil kanskje innvende at alt dette er vel og bra nok på et universitet i et helt katolsk miljø der alt er lagt til rette for et fromt og regelmessig liv. Men hvordan går det med disse unge menneskene når de forlater universitetet og blir kastet inn i hverdagens kamp for det daglige brød? Mister de fleste ikke da nokså fort sine høye idealer, sin vilje til innsats? Igjen må innrømmes at jeg bare har mine personlige erfaringer å bygge på, men jeg tror de skulle være gode nok til å gi grunn til optimisme. Jeg skulle gjerne fortelle litt mer om dem av mine venner som før eller etter eksamen forsvant for å bli opptatt i et kloster eller et seminar. John som

Utsnitt av biblioteksalen.

KARDINALEN

Henry Morton Robinson: *Kardinalen*.
Gyldendal. På norsk ved Peter Magnus.

Helt fra tidlig i høst spøkte Henry Morton Robinsons navn i våre hjemlige litteraturspalter. Hans siste bok «Kardinalen» ble trukket fram i forhåndsomtalene som den bok en ventet seg mest av når bokflommen kom engang i advent. Nå foreligger den hos Gyldendal med Peter Magnus som (den selvfølgelig) oversetter og i et utstyr og med en pondus som er Hans Eminense verdig.

Hva har gjort denne boken til det store smell i årets bokverden? Den nærmer seg raskt millionopplaget til tross for at den enda har til gode å komme ut på en rekke verdensspråk!

Det er ikke vanskelig å trekke fram lyssidene ved boken. Her er handling og spenning så det dirrer. Den blender av vidd og sprudler av humor og eier et persongalleri som spenner over de to siste par generasjoner, fra presidenter og paver til småborgere og obskuranter, sublime ånder og miserable skjebner i hellighetens og syndens kryssende trappeganger.

Midt i komposisjonen står Stephen Fermoyles, trikkekonduktørens sønn med sin lysende karriere gjennom prøvelsenes jungel fram til kardinalverdigheten. Det er omkring denne person forfatteren bygger opp romanen. Vi møter ham først på luksUSDamperen Vesuvio, som bringer den nyvigslede presten over Atlanteren hjem til oppgavene som venter ham i Statene. Skipets kaptein, den ekskvisitte florentieren Gaetano Orselli, danner den «åndelige motpart» til Fermoyles klerikalske venn monsignore Quarenghi, mens han i den nyutnevnte St. Sylvester-ridderen Corny Deegans øyne må finne seg i å stå som «innbegrepet av all umoral». Alle tre kommer

imidlertid til å spille en fremtredende rolle i Stephen Fermoyles liv som katolsk prest.

Det starter med en kapellanstilling i et sogn i fødebyen Boston der alt står tilbake å gjøre, men sognepresten «Dollar Bill» vet å få det til. Stephen er ham en umistelig støtte inntil han begår et litterært puslearbeid som bringer ham ansikt til ansikt med selvelse kardinalen, den bistre organisator av bispedømmet, Lawrence Glennon. Møtet ender i heroisk ydmykelse for den unge litterat, og han forvises til det mest avsidesliggende sogn som overhodet kunne tenkes: den utfattige fjellkløften L'Enclume. For et kapitel! Den gnistrende ametyst-ringen han fikk av kaptein Orselli ved avskjeden blir til slutt det siste halmstrået i nøden herute. Men akk, den ender ad de underligste markeder i Glennons lomme og etter en Scotland Yard historie å la Wallace må Stephen atter konfrontere erkebiskopen. Jaså, den unge streber tusker med bisperinger! Men denne gang er det Stephens tur. Hans redelighet og intellektuelle overlegenhet gjør det av med den mistenkelige overhyrde i løpet av noen raske sjakktrekk. Han har bestått de ytterste av prøvelser. Glennons slipesten har frembrakt en brilliant som i Stephen Fermoyles person overstråler ethvert materiale den gamle kardinal hittil har hatt å velge mellom. Kardinal Lawrence Glennon har klokskapens og rettferdighetens nådegaver — tross alt: Han har utsett den unge prest til sin sekretær!

En har en følelse av å være ved handlingens høydepunkt. Men nå begynner romanens kraftigste del. Stephen Fermoyles har fått luft under vingene. Han løfter mot nye høyder — Roma kaller. Vi finner ham i Det pavelige statssekretariat sammen med vennen Quarenghi i tjeneste under kardinal Giacobbis ørneblikk. Det er ikke til å ta feil av skikkelsen bak dette navn: det kan ikke være andre enn Pietro Gasparri, den nåværende paves forgjenger som kardinal-statssekretær. Pius XI heter

oppgå sin forlagsvirksomhet for å reise til et kapusiner-kloster i Spania; Jim og Bill som hadde planer om å melde seg hos trappistene like etter eksamen — disse er bare noen få blant mange. Og jeg skulle gjerne ha ti ganger så meget plass og tid til å fortelle om alle jeg traff igjen i legmannsapostolatet utenfor universitetet. Bob og Vince er kanskje særlig tilfeller siden de i mange år viet seg fullstendig til katolsk forlagsvirksomhet, men der er nok av andre også. Jim og Rita f. eks. står midt oppe i arbeidet med å skaffe arbeiderne i South Bend menneskeverdige og rimelige boligvilkår. Tom og Gene og noen andre gutter holder på å planlegge et college der arbeid, studier og bønn skal integreres på en helt ny måte. Og i en leilighet i Chicago lever noen av mine venner fra Notre Dame sammen med flere andre unge menn, arbeidere og akademikere, negre og hvite, for å diskutere og arbeide på en kristen løsning av dagens sosiale problemer.

Jeg kunne fortsette med å regne opp enkelttilfeller og personlige erfaringer i det uendelige. Husk bare på at da jeg ble ferdig i vår, var jeg bare en av nesten 1000 unge menn som forlot dette ene universitetet for å absorberes i samfunnet. Og fra hundrevis av andre katolske høyere skoler over hele Amerika kommer der hvert år tusenvis av andre unge menn og kvinner fylt av de samme idealer, rede til å kjempe for den samme sak. Jeg traff dem over

alt hvor jeg reiste og kjente igjen deres tale i bøker, blader og aviser fra hele landet. På tusenvis av forskjellige måter arbeider de videre, i familiebevegelsen (Cana-movement), i arbeiderbevegelsen (YCW) og i den liturgiske bevegelsen (Liturgical Conference). Over alt finner de nye uttrykk for sin arbeidsvilje, i magasiner som f. eks. «Integrity» og «Cross Currents», i fellestiltak som *Grailville* og *Center for Men of Christ the King*. Og i det stille arbeider ennå flere for å gjøre til virkelighet pavenes appell til legfolket om å delta i hierarkiets apostolat.

Vi må imidlertid ikke glemme at De forente stater har en befolkning på nesten 150 millioner mennesker og at omtrent en sjettedel av disse er katolikker. Det er ennå langt igjen før alle katolikker er aktivisert, og det er en kjempeoppgave å gjennomsyre hele folket med de kristne idealer. Men vissheten om at arbeidet er påbegynt og går framover gir oss rett til å håpe på at Amerika har noe annet å stille opp enn den forgylte materialisme og naive overflatefilosofi som altfor ofte preger Hollywood-produktene og de populære amerikanske blader som når utlandet. Og i så fall har vi lov til å tro at De forente stater også på det åndelige og kulturelle plan står rustet til å yte noe vesentlig i kampen mot kommunismen.

Torfinn Juell.

paven — like fram! Han vet å verdsette monsignore Fermoyle.

Så kommer møtet med grevinnen Ghislana Farlarni. Monsignore er på gyngende grunn. «Betrakt meg, ikke som en trussel mot Deres prestelige sjel, men som en medskapning, dømt til å kaste hver ny dag som en sten i ensomhetens brønn.» Førlig hvisken! Den unge prelat kastes inn i en kamp mellom sjel og blod.

Vil han svikte — endelig en gang? Han følger oppskriften han lærte i utdannelsesstiden, oppsøker en klok skriftefar og legger reallt sin sak fram. Nye ydmykkelser, ny reising.

Washington. Pave Pius XI har utnevnt Quarenghi til sin legat i Washington. Stephen blir hans høyre hånd. Han løser alle de oppgaver han får med kløkt og eleganse. Biskopen av Hartfield dør, og den mest skikkede til å ta opp den nedlagte bispestav er Stephen Fermoyle. For første gang siden L'Enclume-tiden får han fritt utfolde sitt administrative talent, det er ingen som har noe å skulle bemerke da hans kirkedistrikt opphøyes til erkebispedømme. Imens har han sprengt seg, benene bærer ikke lenger. Men hjernen maser videre. «Ved hjelp av andres ben, hender og øyne greidde Stephen å holde maskineriet i gang» — inntil noen tvilsomme kirkegårds-mirakler river ham opp fra sykeleiet. Han raser mot misbrukene og stenger trafikken. Legen smiler skjvt: «Du kan nok nekte å godkjenne kirkegårdsmiraklene så meget du vil, men du står på et akkurat nå. Skynd deg og legg deg til sengs igjen før Gud ombestemmer seg.» Men Stephen trosser svogerens velpaserte ironi: For ham er tro og vitenskap ikke atskilte begreper, hele livet er et eneste mirakel, — hvorfor all denne støy?

Fermoyles prestisje øker for hver dag. Selv den fargede presidentkandidaten Al Smith må støtte seg på hans råd. Det er så visst ingen ubekjent Pius XI står overfor da erkebiskopenes Benjamin fremstiller seg for Hans Hellighet i 1938. Kardinal Pacelli har nå etterfulgt Giacobbi i kardinal-statssekretærens ansvarsfulle stilling. Pius XI, — tindebestigeren og polyhistoren Achille Ratti, ligger på sotteseng og knurrer over huset Savoya og Mussolinis traktatbrudd. Paven ymter: «Det var ikke meningen at Vi skulle få anledning til å besøke Amerika, men Vi har i det minste retten til å bruke dets styrke i Guds og Hans kirkes tjeneste. Det er vårt ønske at De skal bli i Rom, Stefano og gi Vatikanets rådsmøter litt av Den nye verdens kraft og energi... Vi har utnevnt Dem til kardinal i Vårt siste hemmelige konsistorium.»

Dette er i store trekk hovedpersonens rolle i romanen. Det er atskillig å innvende mot forfatterens venerasjon for sin helt. Han kan nok la den intelligente, djerne og dydfulle Stephen Fernoyle få ta noen skritt inn på forbudte marker av og til. Men forfatteren trekker ham altfor bevisst ned i suget for atter bare å heve ham opp på nye bølgetopper. Aldri dumper han riktig uti. Det kan høres ut som en syndig innvending mot dydsmønsteret som sådant. Men det er ikke det. Stephen Fermoyle skal nettopp ikke være typen på dydsmønsteret. Han skal være den menneskelige presten i en altfor-menneskelig verden. Styrken hans blir derfor tydeligst markert når han får løse sine egne og andres moralske floker ut fra troens og kjærlighetens og askesens kildeveld. Det blir derimot noe uvirkelig over skikkelsen når vingene *plutselig* vokser fram på all *menneskeligheten* og kommer til unnsetning hver gang det kniper som verst.

Det er ikke slikt jevnt over. Forfatterens fortjeneste består nettopp i at han så pass godt har holdt vingene borte fra sine helter. Han har vist hvilke krav det stilles til en som vil eie den ekte fromhet, som vil ta på seg fornedrelser som konkret råmateriale til reising av et indre liv, der verdens forfengeligheit møter et lik, men verdens behov for kjærlighet møter en uuttømmelig, givende kilde. Det er ikke bare gjennom Stephen Fermoyles spennende person han viser dette. Han viser det i samspillet mellom hele det fargerike persongalleriet som er nevnt foran i denne anmeldelsen. Og han viser Den katolske kirke ikke som den *burde være*, men som den *er* og *virker* både gjennom bra og brøstfeldige mennesker i en ufullkommen verden. Dens troslære og morallære trer fram både gjennom dem som godtar den og dem som vraker den, men mest gjennom dem som *lever* eller *dør* på denne lære. Forfatteren er ikke redd for å utlevere hverken geistlig eller leg til forlosende latter eller fellende dom. En fryder seg over Dollar Bill, sjokkeres av både Glennons økonomiske administrasjon og Fermoyle-familiens mange ukristelige motsetningsforhold. Det store argument midt i livets tummel er imidlertid det som forfatteren uttrykker ved det innledende motto hentet fra Dantes Paradiso: *E la sua voluntate è nostra pace* — Hans vilje er vår fred.

Det er for øvrig betegnende at forfatteren henter sitt motto fra Dante, den største dikterånd på kristen kulturgrunn. Henry Morton Robinson er gjennom sine forstudier til boken åpenbart blitt grepet av den universale ånd som særpreger italienerens, særlig florentinerens og romerens syn på livet og menneskene. Og siden Italia nevnes, mon det ikke kan trekkes en litteraturhistorisk linje mellom florentineren Alessandro Manzoni's *I promessi sposi* av 1827 (De trolovede) og amerikaneren Henry Morton Robinson's *The Cardinal* av 1950. Innflytelsen er påviselig. Det er bare det at det måtte gå godt og vel et århundre før noen våget å gjenreise Manzoni's ynkelige Don Abbondio fra 1700-tallet i en Stephen Fermoyles blennende skikkelse. Manzoni måtte gå to hundre år tilbake i tiden for overhodet å kunne legge fram en tidfestet skildring av en religios-historisk roman. Men selv med denne forsiktighet sjokkerte han til å begynne med sinnene. *The Cardinals* forfatter hadde det for så vidt lettere som han kunne fylle sitt persongalleri med skikkelser direkte eller indirekte hentet fra den samtidige virkelighet. *The Cardinal's* forfatter har som Manzoni måttet gjøre inngående studier både av teoretisk og praktisk art for å kunne belyse personer og miljø ut fra et teologisk grunnsyn på tilværelsen. Han har sjokkert mange, irritert enda flere, men frydet de fleste. Det er bare den interessante ting å bemerke at mens Manzoni i førstningen sjokkerte og irriterte ved å utlevere en harmløs landsbyprest til folkets smil og overbærenhet, har Henry Morton Robinson sjokkert en god del mørkeloftskristne og irritert en hel verden av skeptikere ved å vise dem hva en fremragende 20.-århundres apostel kan utrette i en dømmesyk og skeptisk verden når han bare ikke stiller sitt lys under en skjepe.

Boken er i høyeste grad instruktiv og mett av kultur. Den vil stå som et monumentalverk i en tid da «allting flyter».

Peter Magnus har prestert en ypperlig og samvittighetsfull oversettelse.

I. H. K.

Nic. Stang om jesuiterparagrafen

«Den hørte egentlig hjemme i St. Olav,» sa Nic. Stang til redaktøren som komplimenterte ham med nedenstående velplaserte satire over all vår norske storartethet i alminnelighet og uovertrufne toleransefølelse i særdeleshet. Vel, så tar vi den — men vi synes den sto bra der den sto i regjeringsorganet også! (Arbeiderbladet 17. nov.) «Vinduet» våkne redaktør har utvilsomt teftet riktig, når han tiltenker året for Jesuiterordenens gjenopprettelse, 1814, en viss forbindelse med den selsomme § 2 i vår Grunnlov av s. å.

Rundt om i verden vedtas det i dag særlover som skal ramme spesielle grupper og partier, eventuelt hindre at representanter for dem slipper inn i landet. Nettopp har de demokratiske og individuelle friheters gamle høyborg, England, etter de beste øst-europeiske mønster, nektet en rekke mennesker innreisetilattelse på grunn av deres politiske meninger og den fare de formentlig representerer for det samfunn de ville besøke. Det hjalp ikke stort at formålet for deres reise var en «fredskongress», for øvrig en slags kongresser, som ikke nettopp hører til de fredeligste som holdes for tiden.

En notis i «St. Olav» for en tid siden minnet meg om at vi også her i landet fremdeles nekter en rekke mennesker å besøke oss, ikke fordi vi har noe å bebreide dem personlig, men fordi de tilhører en nærmere bestemt gruppe: *Jesuiterordenen*. Denne orden har nå 30 578 medlemmer, og notisen forteller at den framfor alt er i vekst i Øst-Europa, trass i de forfølgelser ordenen har vært utsatt for i disse landene. I Grunnlovens § 2, den samme paragrafen som Wergeland kjempet mot for å gi jødene menneskerettigheter i Norge, heter det fremdeles at jesuitter «må ikke tåles» i landet. Derimot har folk som kjent lov til å være så katolske de bare vil, og dersom de ikke nettopp er røvere og mordere, tar vi gjestfritt imot både munk og nonne, katolske prester og legfolk. Det skulle da også bare mangle! Men fordrageligheten stikker kanskje ikke så dypt i vårt lutheranske presteskap — vi husker alle at det berømte guttekor fra Wien ikke fikk lov til å synge i Kristiansands domkirke, til tross for at deres katolske klokkestemmer priste den samme Gud som vi foregir å dyrke. Nå skal vi ikke gjøre oss noen illusjoner om at et protestantisk guttekor hadde fått synge i en katolsk kirke*). Men se det er en annen historie, og det er ingen grunn til at vi ikke skal være en smule bedre enn de andre. Det har iallfall hørt til våre mest fremtredende nasjonalegenskaper aldri å legge skjul på vår egen fortreffelighet.

I 1920-årene prøvde en å få opphevd denne selsomme grunnlovsbestemmelsen, men forslaget falt i Stortinget (1925). En kan spørre seg selv hvorfor vi er så livende redde nettopp for jesuittene. Tross alt er de jo mennesker, de som de andre katolikkenes som vi «tåler» iblant oss, for å bruke Grunnlovens ord, og vi har vel grunn til å tro at både fransiskanere og dominikanere kan være like farlige for rikets og våre sjelers sikkerhet som jesuittene. Det kan neppe være annet enn historiske årsaker til at denne fortidslevning ennå finnes i vår Grunnlov. De par jesuitter jeg har hatt den glede — og ære — å møte, har utmerket seg fremfor folk flest (og til dem regner jeg også norske teologer) ved sin sikre kultur og sine forbløffende kunnskaper på en rekke områder, ikke bare de himmelske. Det er kvaliteter som ikke er van-

*) Jo, bare kom med dem! «Sølvguttene har gjentagne ganger gledet katolske hjerter i St. Olavskirken i Oslo med sine «protestantiske barnestemmer».

Red.

lige i våre indremisjonsske sirkler, og det er vel en av grunnene til at man ikke vil ha så begavede konkurrenter på de sjelelige fiskebanker. Redskapen deres er sannsynligvis bedre enn vår hjemlige! Men er dette et hovedmotiv, ville det vel være rimeligere å sette en maksimumsgrense for tillatt katolsk intelligens, slå fast at kvotienten ikke måtte være høyere enn 80 f. eks. Nettopp jesuittene lider under at deres ry for å være mer enn vanlig begavet har stått fast, siden Paven anerkjente Igatius Loyolas orden i 1540 og gjorde den til motreformasjonens støttropper under ledelse av generalen i Rom — den militære organisasjonsformen er vel det eneste Frelsesarmeen har lært av dem. Denne geistlige elitearmeen kom til å spille en umåtelig rolle, politisk (bl. a. som fyrsters skriftefedre), i skolens og oppdragelsens historie (vi kan f. eks. takke dem for karaktersystemet og for å ha tatt opp igjen den fysiske fostring som et ledd i skolens undervisning), i en rekke vitenskaper også utenfor den rene teologi og moral-lære, som misjonærer (hvor de mer enn noen andre bidro til å åpne China for europeerne, og i Paraguay hvor de gjorde et av historiens mest interessante sosiale eksperimenter). Men deres innflytelse ble så stor at de fikk sine mektige motstandere også innenfor kirken — i 1773 ble ordenen opphevd for å bli gjenopprettet igjen i 1814, vår Grunnlovs «fødselsår». Det er tydelig at fedrene på Eidsvold led av jesuitterangst, de som så mange andre.

Ville det ikke være naturlig at Stortinget i denne intoleransens tid gjorde den lille tributt til toleransen som en opphevelse av jesuiterparagrafen ville være. For — som sagt — vi er jo bedre enn andre. Nic. Stang.

Den katolske Kirke i norsk statistikk

Statistikken over personer utenfor Statskirken etter folketellingen pr. 3. desember 1946 er nå kommet ut. Vi gjengir etter statistikken en del tall som kan ha interesse og tilføyer i parentes tallene for 1930.

Romersk katolske 4905 (2827); metodister 11 186 (12 207); baptister 8968 (7788); adventister 4642 (3325); luth. frikirke 18 135 (15 971); pinsemenigheter 24 751 (7858); Misjonsforbundet 3459 (2871); mosaiske trossamfunn 559 (1359); intet trossamfunn 23 058 (24 183).

I denne forbindelse kan det også ha interesse å gjengi en del tall over fremmede statsborgere bosatt i Norge 3. desember 1946. I parentes gjengis tallene fra 1930:

Frankrike 116 (85); Italia 73 (87); Nederland 218 (172); Polen 1280 (133); Storbritannia 618 (512); Tsjekkoslovakia 82 (74); Tyskland 1218 (2227); Østerrike 97 (194); Sambandsstatene 1806 (2168).

I alt var utenfor Statskirken:

1946: 120 106; 1930: 91 459; 1920: 71 062; 1910: 62 553; 1900: 52 714.

Den 3. desember 1900 var den totale folkemengde i Norge 2 240 032. I 1946 var den 3 156 950. Som en ser, utgjorde antall personer utenfor Statskirken en større prosent av den samlede befolkning i 1946 enn i 1900. Antallet av personer uten trossamfunn er i tidsrommet 1930—46 gått ned både tallmessig og prosentvis.

Katolikkenes antall i Norge var:

1865: 316; 1875: 460; 1890: 1004; 1900: 1969; 1910: 2046; 1920: 2612; 1930: 2827; 1946: 4905.

Av det siste tall var 2375 bosittende i rikets bygder og 2530 i rikets byer.

Utover landet fordeler antallet seg i 1946 som følger: Bygder i Østfold 991, Akershus 698, Hedmark 39, Opland 36, Buskerud 95, Vestfold 81, Telemark 53, Aust-Agder 56, Vest-Agder 12, Rogaland 40, Hordaland 94, Sogn og Fjordane 8, Møre og Romsdal 14, Sør-Trøndelag 48, Nord-Trøndelag 10, Nordland 33, Troms 41, Finnmark 26.

Byer i Østfold 199, Akershus 0, Oslo 1125, Hedmark 40, Opland 5, Buskerud 70, Vestfold 74, Telemark 80, Aust-Agder 85, Vest-Agder 91, Rogaland 167, Bergen 301, Sogn og Fjordane 1, Møre og Romsdal 44, Sør-Trøndelag 121, Nord-Trøndelag 5, Nordland 9, Troms 101, Finnmark 12.

Det største antall personer utenfor Statskirken i prosent av befolkningen har Telemark og Aust-Agder. Prosenten utgjør her for bygdenes vedkommende i Telemark 7.3 pst. og Aust-Agder 7.9 pst. For byenes vedkommende er tallet i Telemark 10.7 pst. og Aust-Agder 11.9 pst.

Den laveste prosent har Sogn og Fjordane. Her er prosenten 0.4 både for bygder og byer.

W.

LITTERATUR

Olaf Pedersen: Mennesket og teknikken. Arne Frost-Hansens Forlag, København, 1950, 172 s.

For kort tid siden tegnet vi i en artikkelserie for «St. Olav»s lesere de åndelige profiler til to franske filosofer, nemlig Jacques Maritain og Emmanuel Mounier. Olaf Pedersens bok om «Mennesket og teknikken» viser hvordan påvirkningen fra disse to tenkere kan hjelpe oss til å løse et meget aktuelt og brennende spørsmål: Er vitenskapen menneskets venn eller fiende? Er teknikken menneskets venn eller fiende? Er vitenskapen Guds venn eller fiende? Er teknikken Guds venn eller fiende? Det er disse fire spørsmål forfatteren forsøker å besvare. For å bruke hans egne uttrykk skisserer han grunntrakkene i en teknikkens filosofi og en teknikkens teologi. Og i hans forsøk er det lett å kjenne igjen Maritains og Mouniers grunnleggende tanker. Hans arbeid hviler visstnok på en meget omfangsrik lesning, men vi tar neppe feil når vi peker på disse to navn av særlig betydning. «Det kristne menneskesyn kan ganske kort samles i den ene setning, at *mennesket er en person*» (s. 89). Vi står tydelig på personalismens grunn. Og forfatteren understreker meget sterkt at problemet ikke er «teknikkens problem», men «det tekniske menneskes problem»; teknikken i seg selv er hverken god eller ond, moralsk sett, men bare det tekniske menneske. Maritain blir framfor alt benyttet der hvor det gjelder å bestemme rangordenen mellom de forskjellige grener av vår viten. Og det er av stor interesse å få de omtalte problemer belyst ut fra de gamle og tradisjonelle begreper: den spekulative evne og den praktiske, det kontemplative og det aktive liv, moral og teknikk, det naturlige og det overnaturlige plan. Takket være disse begreper som forf. forklarer på en klar og lettfattelig måte, forstår vi bedre vitenskapens forhold til teknikken og framfor alt at den moderne verden, ved sin undervurdering av kontemplantasjonen, «er i færd med at gjøre mennesket fremmed for sin egen sjæl, der rummer både et aktivt og kontemplantivt element» (s. 28).

Forfatterens innstilling overfor så vel vitenskapen som teknikken er ytterst positiv. Begge to er både menneskets og Guds venn. Selv etter å ha slått fast at den tekniske inspirasjon består i en «grenseoverskridende tendens», et forsøk på «forløsning fra ufullkommenhe-

den», hevder forf. at teknikken ikke er en form for avgudsdyrkelse, men tvert imot en bestanddel av Guds forløsningsverk, så lenge den blir holdt på den plass som tilkommer den. Veien til frelsen går alltid gjennom korset, og vi har ingen garanti for at det tekniske framskritt nødvendigvis vil peke i denne retning. Men peker den i en annen retning, så er det aldri på grunn av en fundamental motsetning mellom frelsen ved Kristus og teknikken, men utelukkende fordi de kristne ikke har maket å lede teknikken under en etisk og kristen inspirasjon. De har ikke trengt dypt nok inn i teknikkens filosofi og teologi og ikke tilstått det kontemplative element en bred nok plass i deres oppfatning.

Til alle dem som ønsker å få et klart innblikk i forholdet mellom *vitenskap — teknikk — menneske* og *Gud*, kan vi på det varmeste anbefale Olaf Pedersens innholdsrike og åndfulle bok.

A. Raulin.

To fine katolske bøker i julens bokflom

På Grundt Tanums forlag har dominikanerpater A. J. Lutz sendt ut en ny bok, «Mennesket og mysteriet», 120 s. Hensikten med boken er å svare på spørsmålet om den kristne tro kan forenes med det verdslige åndsliv, og om det er en harmonisk sammenheng mellom den kristne etikk og den moralske naturlov.

Vårt eget Eystein Forlag har sammen med Dreyers Forlag sendt ut en ny bok av klasse, nemlig «Bønnens Forskole» av den berømte katolske forfatter og teolog Romano Guardini. Den er oversatt til norsk ved Ørnulf Ranheimsæter.

*

Begge bøker vil bli nærmere omtalt i St. Olav, men da de både ved sitt innhold og sitt utstyr i høyeste grad er egnede og aktuelle som julegaver, anbefales de allerede nå på det varmeste. Det er en æressak å være med å utbre og derved støtte opp om utgivelsen av bøker som disse.

ihk.

Annen littratur inngått til redaksjonen:

DREYER: Den katolske kirke i norske skolebøker. Redigert av *Daniel Haakonsen*. 195 s.

GYLDENDAL: *Henry Morton Robinson*, Kardinalen. 580 s. Oversatt av Peter Magnus.

ASCHEHOUG: *Sigrid Undset*, Middelalderromaner, Bd. X: *Viga-Ljot* og *Vigdis*, 206 s.

Åxel Coldevin, Norske storgårder, I—II. Tils. 1014 s. pluss registre. Illustrert.

ARNE FROST-HANSEN, København: *Tomas Merton*, Den store stilhed, 313 s. *Catholica*, nr. 4, 1950.

TAKK

Da det er umulig for meg å nå alle dem som har tenkt på meg i bønnen og gledet meg ved å sende brev, telegram og blomster til mitt 50 års jubileum, ber jeg hver enkelt på denne måte motta min hjerteligste takk.

Søster Marie Zoé.

Pave Pius XII retter ny fredsappell til verden

Onsdag kveld den 6. desember sendte Pave Pius XII en rundskrivelse til alle biskopene i verden hvor han retter oppmerksomheten til hele den katolske kristenhet og til alle mennesker med god vilje mot den alvorlige internasjonale situasjon og oppfordrer til et bønnekorstog for freden. Med utgangspunkt i den overordentlig sterke gjenklang Det hellige år har, ser Paven i massetilstrømmingen av pilegrimer fra hele verden et umiskjennelig uttrykk for en oppriktig og innerlig lengsel etter den eneste sanne fred som bygger på kristen kjærlighet og samhold.

Men til tross for denne «fredsdemonstrasjon» raser grusomme kamper i Korea og truer med å hisse menneskene opp til enda grufflere handlinger.

Nye fryktelige våpen truer ikke bare de kjempende, men også oldinger, kvinner og barn med tilintetgjørelse. «Hvem forferdes vel ikke ved tanken på de nye graver og de nye ruiner som kommer som tillegg til det den siste verdenskrig etterlot seg?»

«Vi som i Våre tanker er hevet over de menneskelige lidenskapers bølger og som føler Oss som far for alle folk og raser, har bare ett ønske: fred, sikkerhet og velstand for alle nasjoner. Når himmelen derfor stadig fordunkles og krigsfarens mørke skyer trekker opp over menneskeheten, kan Vi ikke annet enn å heve Vår stemme og mane alle mennesker til å være med og løse alle svevende stridsspørsmål slik at en sann fred kan etableres, en fred som sikrer alle folk religionsfrihet og borgerne i alle land de naturlige menneskerettigheter.»

Men for å nå dette mål, fremholder Paven videre, nytter det ikke med menneskelige midler. En vil ikke komme noen vei før menneskesinnene forvandles, lidenskapene temmes og hatet undertrykkes. Rett og rettfærdighet må garanteres, denne verdens goder bedre fordeles og nestekjærlighet praktiseres av alle mennesker. Dette kan bare oppnåes i kraft av den kristne religion og Guds nåde.

Paven forordner derfor at biskopene skal samle Kirkens barn til bønn for å anrope fredens Konge om fred for menneskene.

Særlig anbefaler Paven de troende å be for de kristne som i mange land lider for rettfærdighetens skyld, som forsmekter i fengslene fordi de forsvarer Kirkens hellige rettigheter, som jages ut av hus og hjem og frister et liv i usigelig nød. Til slutt ber Paven alle huske på at de er brødre og deler av den samme familie, barn av den samme Far. Om denne lære ble tilbørlig påaktet, ville det ikke oppstå krig

mer: «en edel ro ville fylle alle hjerter og veien til stadig større velstand stå åpen.»

*

Hans Høyærværdighet biskopen legger herved alle troende på hjerte å samles til julens gudstjenester med det særlige sinnelag som Kirkens øverste hyrde ber om i denne nye appell for freden.

FLYKTNINGEHJELPEN

Karl Boromeussøstrene, Molde	kr. 25.00
Karen og Andreas Bongard	» 100.00
H. L.	» 20.00
N. N.	» 5.00
Leo Müller	» 50.00
V. T.	» 100.00
M. Mohn	» 5.00
H. S.	» 10.00
Frk. Forslund	» 10.00
N. N.	» 10.00
Ungdomslaget, Fredrikstad	» 100.00
	kr. 435.00
Tidligere innk.	» 210.00
	Tilsammen kr. 645.00

Ifølge oppfordringen vi brakte i St. Olav for 19. oktober, skal innsamlingen komme de katolske flyktninger i Norge, i første rekke de blinde voksne og barn i Konnerud-leiren, til gode. Ovenstående beløp vil også muligjøre en liten julegave til hver enkelt.

Takk — og *God Jul* til giverne!

VATIKANET

Julaften lukkes De hellige dører.

I kretser som står Vatikanet nær, regner en med at Paven vil fremsette sitt julebudskap allerede den 23. desember, da Den hellige far som kjent julaften skal foreta lukningen av Den hellige dør i Peterskirken.

En avviser ikke den mulighet at Paven i sitt julebudskap vil kunnngjøre navnene på de nye kardinaler. I så fall vil det — som i 1946 — våren 1951 bli holdt et stort konsistorium hvor de nye kardinaler vil få overrakt kardinalhatten.

Den pavelige bulle vedrørende dogmet om Marias opptagelse i himmelen kunnngjort.

Det siste nummer av *Acta Apostolicæ Sedis*, som utkom lørdag den 25. november, er i sin helhet viet dogmet om Jomfru Marias legemlige opptagelse i himmelen. Det inneholder hele teksten til bullen *Munificentissimus Deus* med Den hellige fars og 38 kardinalers underskrift, Pavens tale til konsistoriet og en beretning om høytidelighetene den 1. november.

Derefter følger et dekret fra Ritualkongregasjonen som forordner at den nye Maria-opptagelsesmessen vil tre i stedet for den gamle som hittil har vært lest den 15. august. I det samme dekret forordnes det ytterligere en tilføyelse i Det lauretanske litani: etter påkallelisen *Regina sine labe originale concepta* skal følge *Regina in cælum assumpta*.

Messe etter bysantisk ritus i Peterskirken.

I et foregående nummer av «St. Olav» ble det meddelt at det ville bli lest en messe etter bysantisk ritus i Peterskirken. Denne gudstjeneste fant sted søndag den 26. november i nærvær av Paven, en rekke kardinaler og medlemmer av det diplomatiske korps ved Vatikanet. Messen ble selebrert av den melchitiske patriark av Antiokia, *Maximus IV Saigh* som ble assistert av 20 biskoper, arkemandriter og prester av bysantisk ritus. Enkelte bønner ble sunget på henholdsvis russisk, ukrainsk, rumensk og andre øst-europeiske språk for å tilkjenne samhørigheten med de folkeslag som i dag er forhindret fra å delta i Jubelårets høytideligheter. Paven selv leste troesbekjennelsen og «Fader vår» på gresk og meddelte til slutt den apostoliske velsignelse.

PHILIPPINENE

Mange prestekall og stor fremgang.

«Kirken på Philippinene har langfredagen bak seg og går mot sin påskemorgen,» uttaler erkebiskopen av Manila, mgr. Reyes, som for tiden oppholder seg i De forente stater, til den amerikanske presse.

Mgr. *Reyes* spilte en avgjørende rolle i motstandsbevegelsen på Filippinene under den japanske okkupasjon. Han fremholder at tallet på prestekall nå er større enn noen sinne og at de kommer fra alle samfunnsklasser.

For tiden finnes det over 2000 filippinere som er prester. Av de 21 biskoper er 17 innfødte og de to erkebiskopene er likeledes innfødte. Over 80 % av befolkningen er katolikker. Erkebiskopen minner i intervjuet om at Paven har betegnet Manila som det store sentrum som Sannheten skal spres fra over hele Det fjerne østen.

SLOVAKIA

Noviser innkommanderes til undervisning i marxisme og til tvangsarbeid.

Litt over 80 noviser fra forskjellige ordner og kongregasjoner i Slovakia er i løpet av de siste uker innkalt til å overvære kurser i marxisme osv. I forbindelse med disse kurser er de også utkommandert til tvangsarbeide. Novisene har imidlertid satt igjennom at de får overvære messen om søndagene og i enkelte leirer har de til og med fått ta imot besøk av sine pårørende. Kursene omfatter «undervisning» i Tsjekkoslovakias historie, femårs-planen, forholdet mellom stat og Kirke i Russland og den russiske forfatning.

SPANIA

Gil Robles vendt tilbake til Spania.

En av de spanske katolikkers mest kjente førere i tiden før borgerkrigen, Gil Robles, er vendt tilbake til Spania fra sitt eksil i Portugal. Som en av general Francos motstandere flyktet han til Portugal da krigen brøt ut og har siden ikke vært i Spania.

TSJEKKOSLOVAKIA

Erkebiskopen av Praha arrestert og deportert.

Vatikanstatens Telegrambyrå melder at erkebiskopen i Praha, Joseph Beran, og biskopen av Spis, Johan Vojtassak, er arrestert sammen med flere hundre tsjekkosllovakiske prester. Ifølge telegrambyrået skal erkebiskopen av Praha være deportert til et ukjent sted. Dermed skulle i alt 7 biskoper være arrestert i Tsjekkoslovakia.

Pseudo-katolsk tidsskrift utkommet med sitt første nummer.

I Praha er det første nummer av et pseudo-katolsk tidsskrift «Åndelig hyrde» utkommet. Tidsskriftet utgis av «kultur»-ministeriet og er ment som rådgiver og talerstol for «patriotiske, tsjekkiske prester».

UNGARN

Blir kardinal Mindszenty løslatt?

Det meldes fra Vatikanet at kardinal Mindszents tilstand er betenkelig forverret i den siste tid. Det heter at kardinalen skal være overført til en privatklinik i Budapest hvor han behandles av tre sovjet-russiske spesialister som er hentet fra Moskva. Etter hva det sies skal det være konstatert en utbredt aphasi med hukommelsestap og lammelse av ansiktsmuskulene. Kardinalen må delvis ernæres ad kunstig vei.

Andre meldinger går ut på at den kommunistiske regjering vil løslate kardinalen men holde ham under oppsikt for å hindre at han dør i fengsel. Det skal være hensikten å meddele befolkningen dette i et offisielt kommunike.

Foreldre på skolebenken for å undervise i marxisme og leninisme .

I alle ungarske byer er det nå åpnet skoler hvor foreldre undervises i marxisme og leninisme. Besøket i disse skoler er obligatorisk for alle foreldre. Hensikten med disse skoler er å forsøke å få satt en stopper for at barna hjemme får lære det motsatte av hva de lærer i statens skoler.

ØSTERRIKE

Rektoren for Wiens universitet en katolsk teolog.

I nærvær av kardinal *Innitzer*, Bundeskanzler *Figl* og andre prominente representanter for stat og Kirke i Østerrike er den nyvalgte rektor for Wien universitet, prof. dr. *Johannes Gabriel* høytidelig innsatt i sitt embete. Det er første gang på 22 år at en rektor for universitetet er utgått fra det katolske teologiske fakultet. Den gang ble embetet bekledd av kardinal *Innitzer*.

KATOLSK BOKNYTT

Romano Guardini: *Bønnens Forskole*. 256 s. Eystein—Dreyer, Oslo. Overs.: Ørnulf Ranheimsæter. (Orig.: Vorschule des Betens.) Hft. kr. 10.50. Ib. kr. 13.75.

«Guardinis boks største fortjeneste ligger der: Den lærer oss hvordan vi skal begynne veien mot fullkommenhet. Den viser oss, i hvilken grad det er mulig for enhver av oss. Den legger muligheten og midlene klart i hendene på oss.» (Anm. av orig. i St. Olav.)

Det er en bok alle bør lese, en av de fineste katolske bøker som et utgitt i Norden. En bok i midtpunktet av vårt liv.

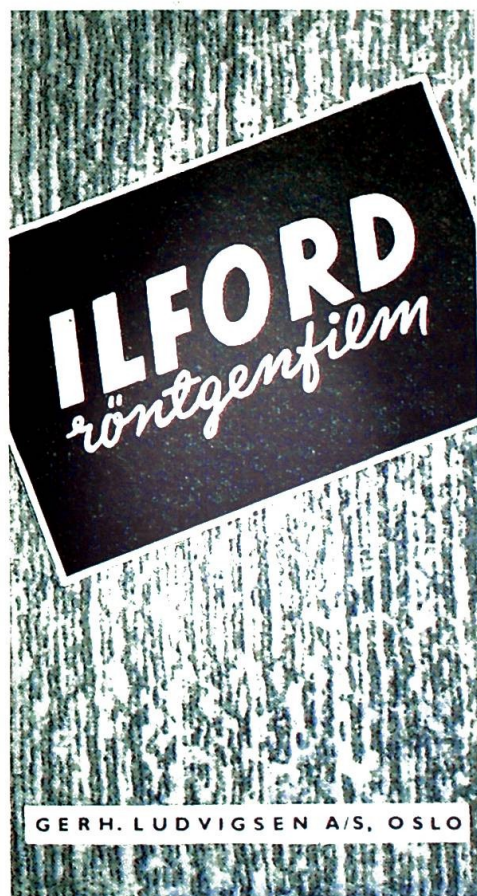
Den katolske Kirke i norske skolebøker. Red. av mag. Daniel Haakonsen. 195 s. Eystein—Dreyer, Oslo. Hft. kr. 6.75. Ib. kr. 9.75.

«Fremstillingen støtter seg på et meget viktig materiale, og den er preget av et saklig alvor som ikke lar seg avvise. Den har i særlig grad bud til pedagogisk og religiøst interesserte kretser, men den angår enhver som er oppriktig interessert i sannheten.»

F. J. Sheed: *Et Kort over Livet*. 145 s. St. Ansgar, København. Overs.: Gunnar Martin Nielsen. (Orig.: A Map of Life.) D. kr. 3.—.

«Dette «kort», der på originalsproget allerede foreligger i 13. oplag, har bud til alle. For den katolske leser betyr det en overskuelig sammenfatning af, hvad man allerede ved om sin tro, men hvoraf et eller andet måske er ved at glide ud af sammenhængen. For alle andre er det en letfatelig orientering i hvad meningen med livet er. Det giver klar beskjed til enhver, der ønsker et fornuftigt syn på tilværelsen.» (Leif Kayser i «Den kat. bog»).

KATOLSK BOK- OG BLADSENTRAL, Akersv. 5 I, Oslo

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46
Privat 41 64 78 - 69 43 72

NORENBERG & CO. A.S.

— Margarinfabrikk —

OSLO

Leverandør av den bekjente
«NOCO» margarin

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
for sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II
Tlf. 33 36 24 - Oslo
Tlgr.adr.: RUSTFRIKNUT

H-O

**Beste
og hurtigste
slipemiddel
for lager og
ventiler**

FREDRIKSTAD

Engeset & Larsen
MANUFAKTUR - EN GROS - EN DETALJ
FREDRIKSTAD

G. HALVORSEN — Fredrikstad
Pølsemakeri & Kjøttforretning
Telefoner: Forretningen 1781, 2455 - Kontoret 1781

CARSTEN CARLSEN
Fredrikstad
Kolonial, Mel og Fetevarer
Tlf. 2175

HELENE ANDRESEN
Kjøtt- og pølsevarer
Fredrikstad
Tlf. 2031

OLAVES HANSENS EFTF.
Kåre Kristiansen
Onsøybyggen
Fredrikstad

Til parkett og linoleum:
HUGOS boneolje
TEKN. KJEM. fabrikk «HUGOS»
Fredrikstad

KJØTTFORSYNINGEN
Fredrikstad
Tlf. 2855

**A/S DET NORSKE
CHEVIOTSPINDERI**
Fredrikstad
Telefon 2612 - 2613

**FREDRIKSTAD BLIK- &
METALVAREFABRIK**
Andresen & Müller
Mek. Verksted - Blikkemballasje
og metallvarer av enhver slags -
Jernfat i alle størrelser og for et-
hvert øyemed - Isenkramartikler -
Elektrisk og Autogensveising -
Stanseartikler

KJØP HOS VARE ANNONSØRER!

Johan Olsen & Sønner

Murmester og Entreprenørforretning

Kongensgt. 17 - Oslo

Etabl. 1896

Tlf. 42 50 85 - 42 52 23

GI DE UNGE EN GOD
START I LIVET,
FORØR DEM EN
SPAREBØSSE!

«K L A R»
Fåes i banker over hele landet